gemeente
Haarlemmermeer

raadsvoorstel

Onderwerp	Vaststelling beleidsplan schuldhulpverlening gemeente Haarlemmermeer 2022 – 2026
Portefeuillehouder	Charif El Idrissi
Steller	Rob Kouwenhoven
Collegevergadering	27 september 2022
Raadsvergadering	
Raadsvoorstelnummer	2022.0001926

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college heeft besloten om:

1. uitvoering te geven aan het beleidsplan schuldhulpverlening gemeente Haarlemmermeer 2022 – 2026, waaronder de producten schuldhulpverlening, schuldbemiddeling saneringskrediet, vroegsignalering, moratorium, crisisinterventie, nazorg en verschillende vormen van budgetbeheer, onder voorbehoud van instemming door de raad met dit beleidsplan;
2. de extra kosten voor het project 'Eropaf' van € 150.000 per jaar voor de jaren 2023 tot en met 2025 mee te nemen in de integrale afweging bij de Voorjaarsrapportage 2023 als incidenteel budget.

Het college besluit de raad voor te stellen om:

1. het beleidsplan schuldhulpverlening gemeente Haarlemmermeer 2022 – 2026 vast te stellen, onder voorbehoud van het beschikbaar stellen van incidenteel budget voor de jaren 2023 tot en met 2025 bij de Voorjaarsrapportage 2023.

2. Samenvatting

Op 1 juli 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) in werking getreden. Deze wet legt expliciet de zorgplicht van gemeenten met betrekking tot schuldhulpverlening vast. In de Wgs is de verplichting voor het college opgenomen om een beleidsplan op te stellen dat door de gemeenteraad eens in de vier jaar wordt vastgesteld. In het beleidsplan zijn de beleidsuitgangspunten en eisen om in aanmerking te komen voor schuldhulpverlening binnen de gemeente Haarlemmermeer vastgelegd. Het vorige beleidsplan bestreek de periode 2017 – 2021. Het beleidsplan dat nu wordt vastgesteld is geactualiseerd en geldt voor de periode 2022 – 2026. Het beleidsplan is als bijlage bij dit raadsvoorstel gevoegd en bevat een volledig overzicht van alle activiteiten om schulden te voorkomen en de hulp die we bieden aan inwoners indien er problematische schulden zijn ontstaan. Dit raadsvoorstel beschrijft met name de nieuwe activiteiten zoals vroegsignalering die gericht zijn op preventie.
De belangrijkste wijziging in het beleidsplan 2022 – 2026 is het feit dat onze gemeente met ingang van 1 januari 2021 signalen kan ontvangen van betalingsachterstanden van vaste lastenpartners. Onze gemeente kan door ontvangst van deze signalen uit eigen beweging hulp aanbieden aan haar inwoners. Problematische schulden kunnen hierdoor worden voorkomen

omdat wij inwoners met betalingsachterstanden veel eerder in beeld hebben dan in het verleden. Gemiddeld wachten mensen vijf jaar voordat ze hulp zoeken. In die periode is een kleine betalingsachterstand vaak uitgegroeid tot een grote schuld.
Ondanks deze vroegsignalering kan het voorkomen dat er achterstanden ontstaan bij de betaling van de huur en er een aanzegging tot woningontruiming wordt gedaan. Wij zijn daarom op 1 september 2021 het project 'Eropaf Haarlemmermeer' gestart. Het project 'Eropaf Haarlemmermeer' wil bij een vonnis tot uithuiszetting de inwoner de kans bieden om te werken aan herstel van zijn financiële situatie met als doel huisuitzetting te voorkomen.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

Als gemeente ondersteunen wij onze inwoners in het voeren van een gezonde financiële huishouding. Wanneer inwoners toch te maken krijgen met schuldenproblematiek bieden wij onze inwoners hierin ondersteuning aan.
We willen problematische schulden en huisuitzetting te allen tijde voorkomen door de inzet van vroegsignalering. In het verleden lag het accent bij schuldhulpverlening op het financieel ondersteunen van mensen met schulden en het inzetten van instrumenten om schulden op te lossen en/of saneren. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van budgetbeheer, het afsluiten van een minnelijke regeling, schuldsanering etcetera. In de loop der jaren is het accent echter gewijzigd en is er veel meer aandacht voor preventie en vroegsignalering gekomen. De Wgs is daarom per 1 januari 2021 gewijzigd. Vanaf deze datum ontvangen wij meldingen van betalingsachterstanden van inwoners in onze gemeente van vaste lasten partners zoals zorgverzekeraars en nutsbedrijven. Deze inwoners benaderen wij vervolgens met een hulpaanbod. Daarnaast willen wij huisuitzetting voorkomen met het project 'Eropaf Haarlemmermeer'.
In september 2017 is het nu geldende beleidsplan schuldhulpverlening vastgesteld. De belangrijkste uitgangspunten voor het beleid met betrekking tot schuldhulpverlening zijn ook nu nog actueel en blijven ongewijzigd.
Gemeentelijke schuldhulpverlening is beschik- en bereikbaar voor alle inwoners van onze gemeente. De Wgs geeft echter in uitzonderlijke gevallen de mogelijkheid om de toegang tot schuldhulpverlening te ontzeggen. Hiervan is sprake wanneer:

- er sprake is van verwijtbare recidive, een ontzegging voor een periode van vijf jaar;
- de inwoner onvoldoende meewerkt aan het traject en/of tijdens traject nieuwe schulden maakt;
- de inwoner fraude heeft gepleegd en daar een bestuurlijke sanctie voor heeft gekregen, behalve als de fraude geen deel uitmaakt van schuldenproblematiek.

Bij inwoners die aantoonbaar een verstandelijke of psychiatrische beperking hebben, wordt een herhaald schuldhulpverleningsverzoek niet als verwijtbare recidive beschouwd. We gaan zeer zorgvuldig en terughoudend om met de mogelijkheid om inwoners de toegang tot schuldhulpverlening te ontzeggen. Hier ligt altijd een individuele beoordeling aan ten grondslag.

Zelfstandigen

In het verleden was schuldhulpverlening voor zelfstandigen nog uitgesloten en werd deze groep inwoners gewezen op hulp op grond van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). De per 1 januari 2021 gewijzigde Wgs schrijft expliciet voor dat gemeenten schuldhulpverlening moeten bieden aan inwoners met problematische schulden waar ze niet zelfstandig uitkomen. De gewijzigde Wgs benoemt (ex-)ondernemers als een specifieke doelgroep die op schuldhulp moet kunnen rekenen. Wij hebben daarom een overeenkomst afgesloten met adviesbureau Menzing & Partners die schuldhulpverlening biedt aan deze specifieke doelgroep.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering schuldhulpverlening

De uitvoering van schuldhulpverlening is gemandateerd aan een externe schuldhulpverleningsorganisatie, PLANgroep. Dit contract loopt af op 1 januari 2023. Door het toenemend aantal klachten over de werkwijze van PLANgroep hebben wij onderzocht of wij als gemeente schuldhulpverlening zelf kunnen gaan uitvoeren. Uit dit onderzoek is gebleken dat gezien de klachten en de ervaren knelpunten in het proces, een nieuwe aanbesteding het beste is om deze op te lossen. Met een aanbesteding garanderen we voor onze inwoners kwalitatief goede schuldhulpverlening door samen te werken met een professionele marktpartij. Dit scenario past bij Haarlemmermeer als regiegemeente en de uitgangspunten van het Haarlemmermeers model. De gemeente heeft op dit moment geen ervaring met het uitvoeren van schuldhulpverlening en zou flink moeten investeren wanneer ze dit zelf zou willen doen. Bovendien is het in de huidige arbeidsmarkt moeilijk om de juiste expertise aan te trekken en om zelf schuldhulpverlening uit te voeren. Op korte termijn zal onze gemeente niet de kwaliteit van dienstverlening kunnen bieden aan onze inwoners die externe partijen leveren. Wij gaan daarom een contract aan voor een kortere periode van drie jaar, met een mogelijkheid het contract te verlengen, waarbij er vanuit onze gemeente geïnvesteerd wordt in contractmanagement, een betere samenwerking en sturing op de uitvoering. In het eerste kwartaal van het derde jaar kan geëvalueerd worden of met deze investering het proces naar tevredenheid wordt uitgevoerd of dat er toch de voorkeur is voor een andere vorm van uitvoering. Wij zijn daarom een nieuwe aanbestedingsprocedure gestart om een aanbieder van schuldhulpverlening te kunnen contracteren. Wij informeren u welke aanbieder na het doorlopen van de aanbestedingsprocedure is gecontracteerd.

Producten schuldhulpverlening

De gemeente verzorgt de beleidsregie en sturing. De aanbieder van schuldhulpverlening is verantwoordelijk voor de uitvoering en biedt in ieder geval de volgende producten aan:

- schuldbemiddeling middels een minnelijke schikking;
- schuldbemiddeling op grond van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp);
- aanbieden van een saneringskrediet;
- vroegsignalering ('Vroeg eropaf' en 'Eropaf Haarlemmermeer');
- moratorium;
- crisisinterventie;
- nazorg;
- verschillende vormen van budgetbeheer.

Toelichting bij een aantal producten die uitgevoerd worden door een externe schuldhulpverleningsorganisatie:

Moratorium

Het moratorium is een adempauze voor mensen die diep in de schulden zitten. De schuldeisers mogen zes maanden niet incasseren en de schuldhulpverlener kan gedurende deze periode de zaken van de schuldenaar op orde brengen. Een verzoek voor een moratorium moet worden ingediend bij de rechtbank.

Saneringskredieten

In 2019 zijn we gestart met het aanbieden van saneringskredieten. Met saneringskredieten worden alle schuldeisers in één keer aan het begin van het traject afgelost. Het incassotraject

valt daarna definitief stil.
Vergeleken met schuldbemiddeling heeft een saneringskrediet de volgende voordelen:

- het biedt rust en overzicht voor mensen met schulden zodat ze weer kunnen meedoen in de maatschappij (bijvoorbeeld een opleiding volgen of werken);
- voor schuldhulpverleners verkort het saneringskrediet het minnelijke traject met 30 maanden en vermindert het de administratieve belasting;
- het is aantrekkelijk voor schuldeisers omdat ze het dossier snel kunnen sluiten. Ze krijgen binnen enkele weken het afgesproken bedrag in plaats van een driejarig administratief bewerkelijk schuldbemiddelingstraject. Het voorkomt ook incassokosten en kosten van (loon)beslagen.

Om de schulden te betalen sluiten inwoners via een kredietbank een krediet af dat in drie jaar moet worden afgelost. De gemeente staat borg voor het door een kredietbank verstrekte krediet. In 2021 zijn er 54 saneringskredieten ingezet. Omdat het inzetten van een saneringskrediet veel voordelen biedt voor de inwoners, willen wij dit aantal verhogen naar 70 op jaarbasis. Waar nodig zal voor deze inwoners nazorg worden ingezet. Dit kan bijvoorbeeld budgetbeheer zijn.
Het risico voor onze gemeente is in de praktijk verwaarloosbaar, 97% van de klanten lost het saneringskrediet volledig af. Inmiddels is er een landelijk waarborgfonds in het leven geroepen waarmee het financiële risico voor de gemeente volledig wordt afgedekt.

Vroegsignalering
Vroegsignalering is een gerichte actie om in contact te komen met burgers met (dreigende) problematische schulden en ze uit eigen beweging hulp aan te bieden. Bij vroegsignalering gaat het om personen die niet in beeld zijn bij de gemeente en die mogelijk ook niet weten dat ze hulp kunnen krijgen. Slechts een klein deel van de huishoudens met betalingsproblemen weet de weg naar hulpverlening te vinden. Daarom is vroegsignalering van groot belang, zodat we inwoners veel eerder in beeld hebben en problematische schulden kunnen voorkomen. De afgelopen jaren is in veel gemeenten ervaring opgedaan met verschillende vormen van vroegsignalering. Wij zijn in 2018 al gestart met vroegsignalering met het project 'vroeg eropaf'. Bij de start van dit project ontvingen we signalen van betalingsachterstanden van woningcorporatie Ymere. Met de wijziging van de Wgs is expliciet in de wet opgenomen dat het noodzakelijk is dat gemeenten vanaf 1 januari 2021 persoonsgegevens uitwisselen voor vroegsignalering. Hierdoor werken wij conform de Wgs en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).
In samenwerking met PLANgroep is in januari 2021 een pilot gestart om het aantal signalen dat we maandelijks ontvangen in beeld te brengen. Bij de start van de pilot was nog volstrekt onduidelijk hoeveel signalen van betalingsachterstanden we zouden gaan ontvangen. In maart 2021 zijn er 228 signalen ontvangen en in mei 2021 was dit aantal opgelopen tot 451.
Vanaf oktober 2021 ligt het aantal meldingen tussen de 400 en 500 per maand. Dit zullen mogelijk meer signalen worden, omdat (nog) niet alle vaste lasten partners achterstanden melden bij de gemeente. Op dit moment melden 56 (stand per maart 2022) vaste lasten partners betalingsachterstanden bij de gemeente. In de toekomst zal dit aantal nog gaan toenemen en zullen er ook meer plaatselijke partijen aansluiten. Hoeveel partijen uiteindelijk achterstanden gaan melden is niet bekend.

Verplichting gemeente om hulp aan te bieden
Het aanbieden van hulp na ontvangst van signalen door de gemeente is niet vrijblijvend. In de Wgs is opgenomen dat de gemeente verplicht is om een hulpaanbod te doen. De wijze waarop

dit wordt gedaan is aan de gemeente. Wij gaan de volgende acties ondernemen bij de ontvangst van signalen:

- het versturen van een kaartje;
- versturen van sms'je;
- telefonisch contact;
- een huisbezoek.

Het versturen van een kaartje en een sms'je met een hulpaanbod van de gemeente zal plaatsvinden bij enkelvoudige signalen. Er zal telefonisch contact worden opgenomen met de inwoner als er meerdere signalen van betalingsachterstanden zijn.
Een huisbezoek vindt plaats indien er sprake is van hoge schulden. Vaak is er dan ook een achterstand in de betaling van de huur. Het afleggen van een huisbezoek is een te zwaar middel om bij alle meldingen van betalingsachterstanden in te zetten. Op dit moment vinden er maandelijks maximaal 25 huisbezoeken plaats. De huisbezoeken worden afgelegd door een medewerker van de schuldhulporganisatie en een sociaal werker van stichting MeerWaarde. In december 2022 zullen wij aan de hand van de Divosa monitor 'vroegsignalering' en onze ervaringen met vroegsignalering bepalen of we de werkwijze en acties moeten aanpassen om inwoners nog beter te ondersteunen en helpen om problematische schulden te voorkomen. Wij gaan samen met de vrijwilligersorganisaties in onze gemeente die inwoners ondersteunen bij geldzaken bespreken of zij hierin een rol kunnen krijgen indien dit op grond van de AVG toegestaan en mogelijk is.
Mogelijk kunnen we in de toekomst ook gebruik gaan maken van andere signalen, zoals van de belastingdienst, banken en het bestand kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Op dit moment lopen er landelijk experimenten om te beoordelen of de signalen van deze partijen een zinvolle aanvulling vormen bij vroegsignalering.

Project 'Eropaf Haarlemmermeer'
Met vroegsignalering willen we zoveel mogelijk problematische schulden en huisuitzettingen voorkomen. Toch kan hiervan nog wel sprake zijn. Inwoners zijn immers niet verplicht om mee te werken aan vroegsignalering. Wij zijn daarom samen met stichting MeerWaarde op 1 september 2021 het project 'Eropaf Haarlemmermeer' gestart. Dit project loopt tot 1 januari 2023. De ambitie van 'Eropaf Haarlemmermeer' is het voorkomen van huisuitzettingen bij crisis en het creëren van financiële stabiliteit.
Het project wil bij een vonnis tot uithuiszetting de inwoner de kans bieden om te werken aan herstel van de financiële situatie met als belangrijkste doel huiszetting voorkomen. De inwoner heeft voorafgaand aan dit vonnis op meerdere aanzeggingen van de verhuurder niet adequaat gereageerd of niet adequaat kunnen handelen. In dit project worden deze vaak zeer kwetsbare inwoners (waarbij over het algemeen multi-problematiek speelt) en waarbij eerdere interventies niet hebben geleid tot een oplossing in de financiële situatie intensief en proactief benaderd om uithuiszetting te voorkomen.
In afstemming met de schuldhulpverleningsorganisatie wordt het eerste kennismakingsgesprek gepland en wordt het vertrouwen van de inwoner gewonnen. Om samen met de inwoner de financiële situatie onder controle te krijgen motiveert de sociaal werker de inwoner om deel te nemen aan het project. De sociaal werker is hierbij ondersteunend en gaat uit van wat de inwoner op dat moment aan kan. De sociaal werker zal als casusregisseur het overzicht houden op alle zorg en ondersteuning die ingezet moet worden en daadwerkelijk ingezet wordt.
De partners in het project 'Eropaf Haarlemmermeer' waarmee wordt samengewerkt na totstandkoming van contact met de inwoner in dit project zijn onder andere de Gemeentelijke of Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) en MEE. In de praktijk zijn er op

uitvoeringsniveau nog vele partijen te bedenken die betrokken worden, dit is echter maatwerk per inwoner.
De pilot 'Eropaf Haarlemmermeer' liep in eerste instantie tot 1 maart 2022. Inmiddels is gebleken dat deze werkwijze zeer succesvol is. Van de 44 aanzeggingen tot huisuitzetting welke wij tot juli 2022 hebben ontvangen zijn er 40 voorkomen. We gaan daarom door met de werkwijze van 'Eropaf Haarlemmermeer'.

Terugdringen van het 'niet gebruik' van inkomensondersteunende voorzieningen
Om schulden te voorkomen is het belangrijk dat inwoners gebruik maken van alle inkomensondersteunende voorzieningen van zowel de gemeente als de rijksoverheid. Daarom gebruiken wij als gemeente sinds 1 maart 2020 bij het indienen van een aanvraag het programma 'bereken uw recht' (BUR). Het programma BUR is ontwikkeld om met één digitaal loket de minimaregelingen toegankelijker te maken en daarmee het gebruik van deze regelingen te vergroten. Tijdens het aanvraagproces worden inwoners gewezen op andere inkomensondersteunende voorzieningen waar mogelijk recht op bestaat.
Uit het rapport 'niet-gebruik van de algemene bijstand' uit april 2021 van de inspectie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid blijkt dat 35% van de mensen die recht hebben op bijstand daar geen gebruik van maken. Dit is een landelijk beeld. Ook in onze gemeente maakt niet iedere inwoner die daar recht op heeft gebruik van alle inkomensondersteunende voorzieningen. Op dit moment maakt 23,7% van de inwoners gebruik van de bijzondere bijstand. Dit percentage willen wij verhogen naar 40% in 2026.
Het gebruik van de regelingen uit het 'kindpakket' willen wij verhogen van 39,5% in 2020 naar 50% in 2026. Het bereik tegemoetkoming schoolkosten willen wij laten stijgen naar 50%. Dit was in 2020 41%. Ook het gebruik van de overige inkomensondersteunende voorzieningen zoals 'Haarlemmermeer doet mee' voor volwassenen, individuele inkomenstoeslag en de computerregeling willen wij laten stijgen naar 50%.
Om inwoners te kunnen bereiken gaan we de mogelijkheden van bestandskoppelingen onderzoeken en de voorlichting intensiveren. Dit gaan we samendoen met de ketenpartners en de gemandateerde professionals binnen het sociaal domein. Tot slot gaan wij inwoners aanschrijven dat zij recht hebben op bepaalde voorzieningen. Als voorbeeld noemen wij de individuele inkomenstoeslag. Wij wachten nu af tot een inwoner zich meldt voor een aanvraag. In plaats hiervan gaan we inwoners gericht benaderen.

Jongeren en schulden
In het kader van preventie is het van groot belang om kinderen in de opvoeding en scholing financiële voorlichting te geven. Om armoede die van generatie op generatie gaat te doorbreken en om jongeren voor te bereiden op hun financiële toekomst. Kinderen moeten leren omgaan met geld. Primair is dit de verantwoordelijkheid van de ouders. Dit wil echter niet zeggen dat de gemeente hierbij niet kan ondersteunen.

Sinds 2018 worden er op initiatief van onze gemeente gastlessen verzorgd op middelbare scholen door Diversion. De gastlessen hebben in 2020 en 2021 deels stilgelegen door de coronacrisis. Het onderwijsprogramma MoneyWays, ontwikkeld door Diversion en het Nibud, maakt geldzaken en financiële problematiek bespreekbaar in schoolklassen door heel Nederland. In MoneyWays gaan jonge rolmodellen (tussen de 18-27 jaar), zogeheten peer educators, het gesprek over geld aan met de klas. Uit de evaluatie die is uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut blijkt dat MoneyWays een succesvolle methode is. Aangetoond is dat de peer education methode, zoals toegepast binnen MoneyWays, een sterke methode is om bij jongeren het financieel bewustzijn te versterken en financiële problemen bespreekbaar te maken. Hiermee kunnen in de toekomst financiële problemen worden voorkomen. Wij gaan

daarom door met het aanbieden van deze gastlessen.

Jongeren die 18 jaar worden krijgen te maken met tal van wijzigingen. Wij feliciteren daarom deze groep met hun verjaardag door middel van het sturen van een kaart waarop tevens is vermeld wat het gevolg is van het bereiken van deze leeftijdsgrens. Zo worden maandelijks circa 160 jongeren bereikt.

Schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen
Een aanzienlijk aantal gezinnen met kinderen leeft in armoede en in die situatie kunnen snel schulden ontstaan. Kinderen groeien op in een schuldensituatie en het risico bestaat dat zij daardoor zelf ook eerder schulden gaan maken. Deze specifieke groep verdient daarom extra aandacht. Bij deze doelgroep gaan we zeer terughoudend om met het opleggen van maatregelen zoals de bestuurlijke boete en verlaging van de uitkering als gevolg van het niet nakomen van de inlichtingenverplichting. Indien wel wordt besloten tot het opleggen van een maatregel worden gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wel ondersteund bij het betalen van vaste lasten, om te voorkomen dat kinderen geen stabiele woonsituatie hebben en niet verzekerd zijn voor ziektekosten. Er is altijd sprake van maatwerk.
Kinderen hebben recht op specifieke regelingen zoals 'het kindpakket', zodat zij kunnen blijven deelnemen aan sociaal-, culturele- en sportactiviteiten. Daarnaast hebben we voor minderjarige kinderen de computerregeling, een tegemoetkoming voor schoolkosten en bijles.

Wij zijn als gemeente aangesloten bij de Alliantie Kinderarmoede. In dit netwerk worden organisaties uit alle hoeken van de samenleving bij elkaar gebracht om samen nieuwe, creatieve en slimme ideeën en oplossingen te bedenken voor de aanpak van kinderarmoede op landelijk en lokaal niveau. De doelstelling is om er in 2030 voor te zorgen dat geen enkel kind meer de dupe is van armoede. In september 2022 hebben wij samen met stichting Leergeld de 'bijeenkomst Kinderarmoede' georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst stond de bestrijding van armoede onder kinderen centraal. Het doel van deze bijeenkomst is om de samenwerking met de ketenpartners te versterken en zo een positief effect te bereiken op het terugdringen en/of voorkomen van schulden en armoede bij inwoners. Veel verschillende organisaties zijn dagelijks bezig met schuldenproblematiek van mensen. Iedereen heeft zijn eigen expertise. De bijeenkomsten zijn mede bedoeld om onderling kennis te maken, gezamenlijke kennis te delen en effectiever te kunnen schakelen tussen personen binnen de verschillende organisaties.

Chronisch zieken, gehandicapten en ouderen
De groep chronisch zieken en gehandicapten is er de afgelopen jaren door tal van maatregelen, zoals afschaffen Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg), Compensatie eigen risico (CER) en afschaffing aftrek buitengewone lasten, in netto-inkomen op achteruitgegaan (8 tot 10%). Deze groep heeft daardoor relatief vaak te maken met schulden. Het aantal ouderen met problematische schulden is ook toegenomen. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek komt dit deels door de vergrijzing, maar ook door een toename van het aantal echtscheidingen, een terugval van de inkomsten doordat pensioenen niet of beperkt geïndexeerd zijn of soms zelfs worden gekort en hoge zorgkosten. Daarnaast hebben ouderen te maken met een toegenomen complexiteit van financiële diensten, de oprukkende digitalisering van dienstverlening en het ontbreken van voldoende computervaardigheden. Door vroegsignalering hebben we ook deze inwoners eerder in beeld en kunnen wij tijdig contact opnemen om problematische schulden te voorkomen en hen te wijzen op de inkomensondersteunende voorzieningen.
Voor deze groep inwoners is met name de gemeentelijke bijdrage voor de collectieve zorgverzekering van belang. Deze collectieve zorgverzekering voor inwoners met een inkomen op of rond het wettelijk sociaal minimum biedt ook de mogelijkheid om het 'eigen risico' van €

385 mee te verzekeren. Deze groep inwoners is vaak niet in staat dit eigen risico te betalen, waardoor schulden ontstaan. We kunnen het ontstaan van deze schulden (deels) voorkomen door mensen te wijzen op het feit dat er mogelijk ook recht bestaat op bijzondere bijstand. Middels de bijzondere bijstand kunnen we maatwerk leveren en de extra kosten als gevolg een chronische ziekte en/of handicap en ouderdom vergoeden.

Laaggeletterdheid, armoede en schulden
Rondkomen van een minimuminkomen en/of het hebben van schulden hangt samen met scholing en taalvaardigheid. Mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen zijn veel vaker langdurig arm dan niet-laaggeletterden. Vaak hebben zij ook moeite met het omgaan met de computer. Laaggeletterdheid komt voor onder alle lagen van de bevolking. In Haarlemmermeer is 12% laaggeletterd. Vaak is laaggeletterdheid een belemmering om zelfredzaam te zijn en andersom vergoot armoede de kans op laaggeletterdheid. Voor veel ketenpartners en vrijwilligers is dit een bekend beeld. Voor laaggeletterden is het een extra grote uitdaging om rekeningen te begrijpen, toeslagen aan te vragen en de administratie bij te houden. Voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen zijn essentiële basisvaardigheden om een stabiele financiële situatie te creëren en te houden.
Een integrale aanpak van laaggeletterdheid bij mensen met financiële problemen is nodig. Dit betekent dat zowel schuldeisers als schuldhulpverleners, maar ook bijvoorbeeld het Meer-team en de vrijwilligers van de Formulierenbrigade en Thuisadministratie, aandacht hebben voor taal- en rekenvaardigheden van hun cliënten. Dit kan bereikt worden middels trainingen in het herkennen van en omgaan met laaggeletterdheid.
Het is van belang om zo vroeg mogelijk in een (schuldhulpverlenings-)traject laaggeletterdheid te herkennen. Wanneer blijkt dat iemand moeite heeft met lezen, schrijven en/of rekenen, wordt diegene doorverwezen naar het Taalhuis in de bibliotheek. Het Taalhuis is een plek waar volwassenen beter leren lezen, schrijven, rekenen en omgaan met de computer. Inwoners kunnen er cursussen volgen en/of worden doorverwezen naar andere instellingen.
Wij brengen de mogelijkheden van het Taalhuis in onze nieuwsbrief onder de aandacht van al onze ketenpartners.
Laaggeletterdheid kan ook een reden zijn om budgetbeheer in te zetten. De bankrekening wordt dan beheerd door een instantie die vervolgens de rekeningen en vaste lasten betaalt. Het overgebleven geld wordt aan de inwoner uitgekeerd voor bijvoorbeeld boodschappen, vervoerskosten en andere levenskosten. Door de inzet van budgetbeheer kunnen problematische schulden worden voorkomen.

3.3 Wat mag het kosten?

De kosten voor de uitvoering van de schuldverlening worden geraamd op € 691.700 per jaar. Deze kosten worden gedekt uit het in de programmabegroting beschikbare budget van programma Zorg en Werk, beleidsdoel D "Het garanderen van een bestaansminimum voor inwoners", taakveld 6.7.
De kosten voor de uitvoering van het project Eropaf worden geraamd op € 150.000. Dit bedrag is als volgt gespecificeerd:
Inzet stichting MeerWaarde voor 32 uur per week ad € 127.944 per jaar. Het bedrag van € 127.944 is gebaseerd op het prijspeil van 2022. De verwachting is dat door een stijging van het aantal trajecten 'Eropaf Haarlemmermeer' en verhoging van de kosten van de inzet van MeerWaarde de kosten 2023 € 150.000 bedragen. Bij de berekening van de kosten is er rekening mee gehouden dat de inkoop-btw compensabel is.
Met deze kosten is geen rekening gehouden in de programmabegroting. Voor de dekking van de geraamde kosten wordt een voorstel gedaan bij de integrale afweging in de Voorjaarsrapportage 2023. Deze pilot levert ook besparingen op. Deze zijn echter niet direct zichtbaar binnen het programma "Zorg en Werk". Het betreft onder andere de kosten van

noodopvang, uitkering doordat inwoners niet in staat zijn te werken, opslag van inboedel, kosten van herhuisvesting etc.

Wat zijn de financiële risico's?
Mogelijk neemt het aantal verzoeken voor schuldhulpverlening toe door de na-ijleffecten van de coronacrisis, de stijgende energieprijzen en het duurder worden van alle boodschappen. Dit vormt een financieel risico voor onze gemeente. Op dit moment is niet in te schatten hoe groot de toename zal zijn van het aantal hulpvragen.
Het contract met PLANgroep loopt per 1 januari 2023 af. Er is een aanbestedingsprocedure gestart maar op dit moment is nog niet bekend wie de nieuwe aanbieder van schuldhulpverlening wordt. Op dit moment kan daarom geen inschatting worden gemaakt van de exacte kosten van schuldhulpverlening in 2023.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?
De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleidsplan schuldhulpverlening gemeente Haarlemmermeer 2022 – 2026. Het college voert het beleidsplan uit. Binnen het college is de portefeuillehouder Werk & Inkomen eerste aanspreekpunt.
De uitvoering van schuldhulpverlening is gemandateerd aan een externe schuldhulpverleningsorganisatie PLANgroep. Het contract dat is afgesloten met PLANgroep loopt tot 1 januari 2023. Wij zijn daarom een aanbestedingsprocedure gestart om een nieuw contract met een aanbieder van schuldhulpverlening te kunnen afsluiten.

3.5 Welke overige relevante informatie is beschikbaar?
De Participatieraad heeft op 23 maart 2022 advies uitgebracht. De reactie van ons college is als bijlage bij dit voorstel gevoegd.

Communicatie
Het is belangrijk dat inwoners op de hoogte zijn van alle regelingen op het gebied van inkomensondersteuning, armoedebestrijding en schuldhulpverlening. In de praktijk blijkt dat inwoners moeilijk te bereiken zijn en informatie op dit gebied niet lezen. Inwoners melden zich niet bij de gemeente omdat ze zich schamen en het hebben van schulden voor hen gelijk staat aan falen. Daarover willen mensen niet praten, dus men verbergt het probleem. Door vroegsignalering zijn wij als gemeente eerder in staat inwoners hulp aan te bieden. Toch kan het nog voorkomen dat inwoners geen hulp aanvaarden en zelf hun problemen willen oplossen. Via de website van de gemeente blijven wij daarom inwoners van Haarlemmermeer en intermediaire organisaties in de toekomst informeren over de regelingen binnen het armoedebeleid en schuldhulpverlening. De inwoners die een uitkering ontvangen worden regelmatig geïnformeerd over de mogelijkheid om bijzondere bijstand aan te vragen middels een nieuwsbrief.
De ketenpartners en gemandateerde professionals ontvangen vier keer per jaar een nieuwsbrief van de gemeente waarin informatie is opgenomen over ondersteuning van de inwoners vanuit het sociaal domein.
Wij maken gebruik van BUR, waarmee de ketenpartners en inwoners nauwkeurig kunnen bepalen welke Haarlemmermeerse sociale regelingen op hen van toepassing is. Daarnaast bestaat de sociale kaart. De sociale kaart bevat een overzicht van alle organisaties in Haarlemmermeer op het gebied van welzijn, gezondheid, zorg, sport en cultuur.
Op de website van onze gemeente zijn links geplaatst naar een aantal digitale hulpprogramma's. De ervaring leert echter dat inwoners deze programma's vaak te uitgebreid en ingewikkeld vinden. Vaak haken inwoners daarom tijdens het gebruik van deze hulpprogramma's vroegtijdig af. Deze inwoners kunnen we daardoor niet bereiken. Wij blijven

werken aan het toegankelijker maken van de website voor de doelgroep.

3.6 Wanneer en hoe zal de raad/het college over de voortgang worden geïnformeerd?

De raad zal jaarlijks worden geïnformeerd over de schuldhulpverlening.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris, de burgemeester,

b/a

Michiel Ruis P. van der Meulen Marianne Schuurmans-Wijdeven

Bijlage(n):

- Beleidsplan schuldhulpverlening gemeente Haarlemmermeer 2022 -2026;
- Reactie college op advies van de Participatieraad gemeente Haarlemmermeer.

Beleidsplan Wet gemeentelijke schuldhulpverlening gemeente Haarlemmermeer 2022- 2026

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	
Uitgangspunten beleidsplan schuldhulpverlening 2022 – 2026	3
Wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	3
Waardoor komen inwoners in financiële problemen	4
Uitvoering schuldhulpverlening hulp bij administratie	4
Overzicht van aanmeldingen voor schuldhulpverlening	5
Problematische schulden	6
Vroegsignalering	7
Uitvoering vroegsignalering	7
Pilot vroegsignalering door wijziging Wgs	8
Uitbreiding signalen	9
Project 'Eropaf Haarlemmermeer'	10
Terugdringen van het niet gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen	10
Dashboard minima gemeente Haarlemmermeer	11
Jongeren en schulden	12
Schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen	14
Chronisch zieken en gehandicapten	14
Ouderen	15
Vluchtelingen	15
Laaggeletterdheid, armoede en schulden	16
Vroegsignalering en preventie door de teams Werk en Inkomen,	16
Wijziging van uitkeringssituatie en noodzakelijke dienstverlening	16
Energiearmoede	17
Bijeenkomst ketenpartners	17
Onafhankelijke cliëntondersteuning	18
Communicatie	18
Samen op maat	19
Vereenvoudiging beslagvrije voet	19
Bijlage 1. Kwaliteitsborging en organisatie	20
Bijlage 2. Meetbare doelen	21
Bijlage 3. Huidige gemeentelijke beleidskaders	22

Inleiding

Op 1 juli 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) in werking getreden. Deze wet legt expliciet de zorgplicht van gemeenten met betrekking tot schuldhulpverlening vast. Op grond van de Wgs is het college verplicht om een beleidsplan op te stellen dat door de gemeenteraad eens in de vier jaar wordt vastgesteld. Het vorige beleidsplan bestreek de periode 2017 – 2021. In het beleidsplan zijn de beleidsuitgangspunten en eisen om in aanmerking te komen voor schuldhulpverlening binnen de gemeente Haarlemmermeer vastgelegd. Het beleidsplan is geactualiseerd en wordt nu vastgesteld voor de periode 2022 – 2026. Het beleidsplan is tot stand gekomen aan de hand van casuïstiek en vraaggesprekken die met een aantal medewerkers en vrijwilligers van de ketenpartners en de Participatieraad zijn gehouden.

Uitgangspunten beleidsplan schuldhulpverlening 2022 – 2026

In september 2017 is het laatste beleidsplan schuldhulpverlening vastgesteld. De belangrijkste uitgangspunten voor het beleid met betrekking tot schuldhulpverlening zijn ook nu nog actueel en blijven van kracht.
We willen problematische schulden en huisuitzetting ten alle tijden voorkomen door de inzet van vroegsignalering. In het verleden lag het accent bij schuldhulpverlening op het financieel ondersteunen van mensen met schulden en het inzetten van instrumenten om schulden op te lossen en/of saneren. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van budgetbeheer, het afsluiten van een minnelijke regeling, schuldsanering etc. In de loop der jaren is het accent echter gewijzigd en is er veel meer aandacht voor preventie en vroegsignalering gekomen. De Wgs is daarom per 1 januari 2021 gewijzigd. Vanaf deze datum ontvangt de gemeente meldingen van betalingsachterstanden van vaste lasten partners zoals Het doel van de uitvoering van de Wgs is het voorkomen van problematische schulden door de toepassing van preventie en vroegsignalering. Wij ontvangen signalen betalingsachterstanden van onze inwoners van onder andere zorgverzekeraars en nutsbedrijven. Deze inwoners benaderen wij met een hulpaanbod. Daarnaast willen wij huisuitzetting voorkomen met het project ‘Eropaf’.
Gemeentelijke schuldhulpverlening is beschik- en bereikbaar voor alle inwoners van onze gemeente. De Wgs geeft echter in uitzonderlijke gevallen de mogelijkheid om de toegang tot schuldhulpverlening te ontzeggen. Hiervan is sprake wanneer:

- er sprake is van verwijtbare recidive, een ontzegging voor een periode van vijf jaar;
- de inwoner onvoldoende meewerkt aan het traject en/of tijdens traject nieuwe schulden maakt; en
- de inwoner fraude heeft gepleegd en daar een bestuurlijke sanctie voor heeft gekregen, behalve als de fraude geen deel uitmaakt van schuldenproblematiek.

Bij inwoners die aantoonbaar een verstandelijke of psychiatrische beperking hebben, wordt een herhaald schuldhulpverlening verzoek niet als verwijtbare recidive beschouwd.

Zelfstandigen
In het verleden was schuldhulpverlening voor zelfstandigen nog uitgesloten en werd deze groep inwoners gewezen op hulp op grond van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz).
De per 1 januari 2021 gewijzigde Wgs schrijft expliciet voor dat gemeenten schuldhulpverlening moeten bieden aan inwoners met problematische schulden waar ze niet zelfstandig uitkomen. De gewijzigde Wgs benoemt (ex-)ondernemers als een specifieke doelgroep die op schuldhulp moet kunnen rekenen. Wij hebben daarom een overeenkomst afgesloten met adviesbureau Menzing & Partners die schuldhulpverlening biedt aan deze specifieke doelgroep.

Eigen verantwoordelijkheid van de inwoner
Mensen kunnen slechts tot op zekere hoogte zelf verantwoordelijk worden gehouden voor hun financiële positie. De inrichting van ons systeem (subsidies, uitkeringen etc.) heeft namelijk grote invloed op de financiële positie van Nederlanders. Een meer integrale benadering vanuit de rijksoverheid kan voor gemeenten het verschil maken. Met name op landelijk niveau hapert het systeem van toeslagen en subsidies regelmatig en kan een breder perspectief op de financiële positie van inwoners veel bijdragen.

Werk
Werk kan de beste weg uit armoede en het voorkomen van schulden zijn. De gemeente blijft daarop inzetten. Maar niet voor iedereen is (meer) werken een optie. Bovendien is werk nog geen garantie dat je een substantieel hoger inkomen vergaart. Ook de armoedeval en de stress van verrekening van wisselende inkomsten op de bijstand vormen belemmeringen om te gaan werken. Bij bijstandsverlening houden we hiermee, zover dit is toegestaan binnen de kaders van de Participatiewet rekening. Hierbij wordt zoveel mogelijk maatwerk toegepast.

Wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

In het verleden lag het accent bij schuldhulpverlening op het financieel ondersteunen van mensen met schulden en het inzetten van instrumenten om schulden op te lossen en/of saneren. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van budgetbeheer, het afsluiten van een minnelijke regeling, schuldsanering etc. In de loop der jaren is het accent echter gewijzigd en is er veel meer aandacht gekomen voor preventie en vroegsignalering. De Wgs is daarom per 1 januari 2021 gewijzigd.

Waardoor komen inwoners in financiële problemen

Schulden ontstaan zelden als gevolg van één gebeurtenis. Vaak is er sprake van een aaneenschakeling van gebeurtenissen waardoor inwoners in financiële problemen komen. Het gaat om een combinatie van gebeurtenissen zoals financieel gedrag en onverwachte gebeurtenissen bijvoorbeeld werkloosheid, scheiding, overlijden van een partner, ziekte of faillissement van een eigen bedrijf. Daarnaast hebben huishoudens vaker dan gemiddeld te maken met bijkomende problematiek zoals verslaving, psychische en lichamelijke problemen. Ook zijn er inzichten dat de zelfredzaamheid zelf negatief beïnvloed wordt door het voortdurend besef van de schuldenlast en de zorgen daarover. Het is daarom belangrijk dat deze problemen ook worden aangepakt, anders heeft het weinig zin om een oplossing te zoeken voor de schulden.

Reden om niet meer te kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen
Uit landelijk onderzoek in 2019 van het NIBUD (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) '"geldzaken in de praktijk 2018 – 2019" geeft 38% van de huishoudens aan moeilijk rond te kunnen komen. Dit is een daling ten opzichte van 2012 en 2015. Toen kwam 45% van de huishoudens moeilijk rond.
Wij zien dat meerdere bevolkingsgroepen niet rond kunnen komen van het besteedbaar inkomen. Dit probleem kan slechts voor een klein deel door de gemeente met inkomensondersteuning en armoedebestrijding worden opgelost. De belangrijkste oorzaken zijn:

- stijgende vaste lasten en achterblijvende inkomens, het netto inkomen komt steeds meer onder druk te staan;
- sterke flexibilisering van de arbeidsmarkt (0-uren contracten, gedwongen of schijnzelfstandigheid, opknippen van voltijdbanen in laagbetaalde deeltijdbanen en toegenomen marktwerking);
- de groei van de cao-lonen bleef achter bij de inflatie, waardoor middeninkomens in de verdrukking komen,

In 2012 was de belangrijkste reden voor betalingsachterstand nog nalatigheid. Het komt echter steeds vaker voor dat inwoners in problematisch schulden terecht komen, omdat zij de (stijgende) kosten van het normale levensonderhoud niet meer kunnen betalen.
Net als in 2015 heeft een of de vijf huishoudens betalingsproblemen. Bij 11,5% gaat het om lichte betalingsproblemen en 8% heeft ernstige betalingsproblemen. Van de inwoners die lichte betalingsproblemen hebben ontvangt 72% geen hulp. Hetzelfde geldt voor 34% van de mensen met ernstige betalingsproblemen. 11 procent van de mensen met ernstige betalingsproblemen weet de hulpverlenende organisaties niet te vinden.
Het betalingsprobleem dat het meeste voorkomt is een rekening die te laat wordt betaald (32%). Dit is een toename ten opzichte van 2015. Toen ging het om 26%. De rekening van de zorgverzekering blijft vaak het langst liggen, gevolgd door die van het energiebedrijf en de huur of hypotheek.

Blijkens een rapport van de nationale ombudsman hebben inwoners vaak te maken met terugvorderingen van de belastingdienst, de wanbetalerspremie voor het niet betalen van de zorgverzekering en schulden op het gebied van de vaste lasten, bijvoorbeeld betalingsachterstanden voor gas, licht en huur. Het grootste probleem wordt veroorzaakt door een complex stelsel van toeslagen en inkomensvoorzieningen, het incassogedrag van schuldeisers en meer en meer tijdelijke arbeidscontracten. Ook de Rijksoverheid en de gemeente heeft een groot aandeel in het ontstaan en voortbestaan van problemen.

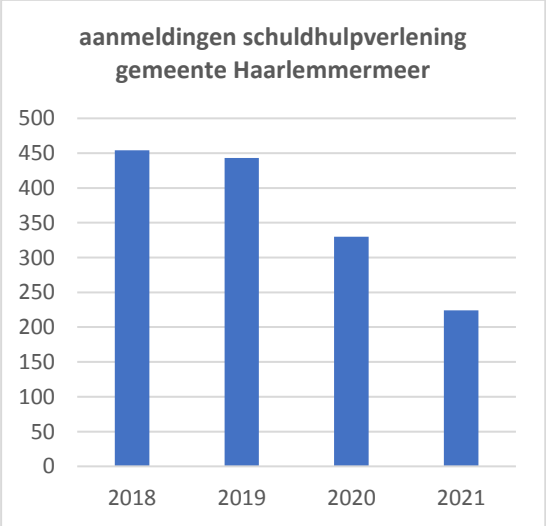
Uitvoering schuldhulpverlening, hulp bij administratie en aanmelding voor schuldhulp

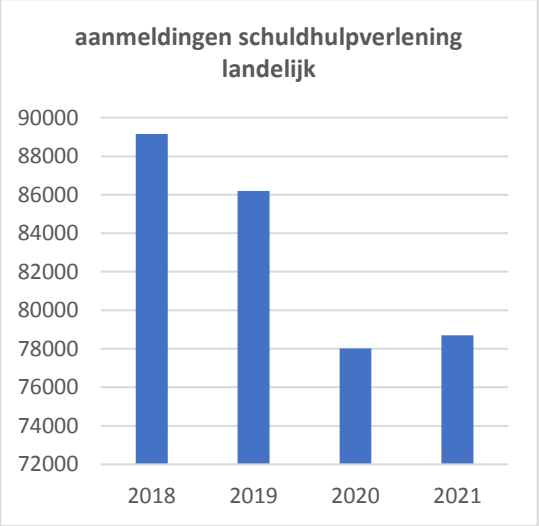
In Haarlemmermeer kunnen onder andere vrijwilligers van Humanitas of MeerWaarde helpen met geldzaken en het op orde brengen van de financiële administratie. Zij hebben kennis van en ervaring met financiële en administratieve zaken en zij kunnen doorverwijzen naar de schuldhulpverleningsorganisatie indien er sprake is van problematische schulden. Humanitas is ook verantwoordelijk voor de financiële cafés in Hoofdorp en Nieuw Vennep. Op een aantal plaatsen binnen de gemeente heeft MeerWaarde PlusPunten. Daar kunnen

inwoners terecht voor ‘hulp bij administratie’ of de ‘formulierenbrigade’. Bij de ‘formulierenbrigade’ kunnen inwoners hulp en ondersteuning krijgen van vrijwilligers bij het invullen van formulieren zoals het aanvragen van kwijtschelding gemeentelijke belastingen of het aanvragen van schuldhulpverlening en budgetbeheer.
De gemeente Haarlemmermeer heeft de uitvoering van schuldhulpverlening volledig uitbesteed aan een schuldhulpverleningsorganisatie. Inwoners kunnen zich, zonder tussenkomst van de gemeente melden bij de schuldhulpverleningsorganisatie voor hulp.
Inwoners komen in beeld via onder meer Humanitas of Meerwaarde, maar ook steeds vaker door de signalen van betalingsachterstanden die de gemeente ontvangt van vaste lastenpartners, zoals zorgverzekeraars en nutsbedrijven. Inwoners die zich bij de schuldhulpverleningsorganisatie hebben gemeld worden eerst naar het aanmeldteam van MeerWaarde verwezen voor inventarisatie van alle schulden en op orde brengen van de administratie. Stagairs en vrijwilligers helpen de inwoners. Vervolgens gaan deze inwoners naar schuldhulpverleningsorganisatie voor de start van het schuldhulptraject.
Binnen vier weken nadat een inwoner zich meldt, voert schuldhulpverleningsorganisatie een gesprek met de inwoner waarin de hulpvraag wordt vastgesteld. Deze termijn willen we terugbrengen naar twee weken. Indien er sprake is van een bedreigende situatie neemt schuldhulpverleningsorganisatie binnen 24 uur contact op met de inwoner. Onder bedreigende situatie wordt verstaan gedwongen woningontruiming, beëindiging van de levering van gas, elektriciteit of water of opzegging dan wel ontbinding van de zorgverzekering.

Overzicht van aanmeldingen voor schuldhulpverlening

Hieronder een overzicht van het aantal aanmeldingen dat is ingediend vanaf 2018. Daarnaast zijn de landelijke cijfers vermeld.

De landelijke cijfers over 2021 zijn (nog) niet beschikbaar

Gevolgen corona

Door uitbreken van de coronacrisis was de verwachting dat we een toename van het aantal schuldhulpvragen zouden zien. Tot op heden is er nog een stijging te zien van het aantal aanvragen. Het aantal aanmeldingen is gestabiliseerd. Ook in 2021 waren er meermaals periodes waarin de coronacrisis voor sociale beperkingen zorgde. Dit komt overeen met het beeld dat naar voren komt uit de Monitor schuldhulpverlening gemeenten tijdens de coronacrisis (Divosa/NVVK). Toch wordt er een toename verwacht van hulpvragen in 2022. De Nederlands Vereniging voor Volkskrediet (NVVK) houdt rekening met een toename van 30%. Een harde prognose is echter moeilijk te maken. Daarnaast is de populatie die door de coronacrisis in de problemen komt een andere dan die gewoonlijk een beroep doet op schuldhulpverlening. Er zijn veel ondernemers en werknemers die te maken hebben met een plotselinge daling van het gezinsinkomen. Het is een groep die grotendeels geen ervaring heeft met schuldhulpverlening. Mogelijk is deze groep wel zelfredzamer dan gemiddeld, en vindt ze snel de weg naar hulp. Lichtere vormen van hulp volstaan dan.
We hebben daarnaast ook te maken met een groep mensen die al financiële problemen had. Zij hebben zich tijdens deze periode niet gemeld omdat de daarvoor beschikbare loketten dicht waren, of alleen telefonisch en digitaal te benaderen. Veel van deze hulpvragers hebben hier moeite mee omdat ze niet digitaal vaardig zijn.

Dat zien we terug in de daling van de instroom tijdens de crisis. Niet alle NVVK-leden zien dit effect, maar gemiddeld genomen is dit wel de trend. Ook voor hen geldt het stuwmeer-effect.

Problematische schulden

De uitvoering van schuldhulpverlening is gemandateerd aan een externe schuldhulpverleningsorganisatie. Per 1 juni 2016 is, na een aanbestedingsprocedure, PLANgroep gecontracteerd. De gemeente verzorgt de beleidsregie en sturing.
De aanbieder biedt onder andere de volgende producten aan in het kader van schuldhulpverlening:

- schuldregeling middels een minnelijke schikking;
- schuldregeling op grond van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp);
- aanbieden van een saneringskrediet;
- vroegsignalering ('vroeg eropaf' en 'eropaf Haarlemmermeer');
- moratorium;
- crisisinterventie;
- nazorg;
- verschillende vormen van budgetbeheer.

Schuldregeling middels een minnelijke schikking
Schuldregeling is het belangrijkste onderdeel van de curatieve schuldhulpverlening. Hierbij worden de schulden opgelost. De schuldenaar spaart maandelijks geld voor de schuldeisers. Periodiek wordt het gespaarde geld overgemaakt naar de schuldeisers. Na drie jaar wordt het restant van de schulden kwijtgescholden. Bij wisselende inkomsten is van tevoren niet duidelijk hoeveel schuldeisers uiteindelijk betaald krijgen.

Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (Wsnp)
Als een schuldregeling niet mogelijk blijkt, wordt verwezen naar de Wsnp. De rechter beoordeelt onder andere of de schuldenaar 'te goeder trouw' is geweest. De schulden worden gesaneerd, wat betekent dat de schuldeisers in één keer een gedeelte van hun vordering krijgen en de rest moeten kwijtschelden. Onder toezicht van een Wsnp-bewindvoerder betaalt de schuldenaar in drie jaar de resterende schuld terug. De schuldenaar heeft daarna een 'schone lei'.

Saneringskrediet
In het beleidsplan 2017 – 2021 was de mogelijkheid om een saneringskrediet te verstrekken nog niet opgenomen. Wij zijn daar in 2019 echter wel mee gestart. Met saneringskredieten worden alle schuldeisers in één keer aan het begin van het traject afgelost. Het incassotraject valt daarna definitief stil.
Vergeleken met schuldbemiddeling heeft een saneringskrediet de volgende voordelen:

- het biedt rust en overzicht voor mensen met schulden zodat ze weer kunnen meedoen in de maatschappij (bijvoorbeeld een opleiding volgen of werken);
- voor schuldhulpverleners verkort het saneringskrediet het minnelijke traject met 30 maanden en vermindert het de administratieve belasting;
- het is aantrekkelijk voor schuldeisers omdat ze het dossier snel kunnen sluiten. Ze krijgen binnen enkele weken het afgesproken bedrag in plaats van een driejarig administratief bewerkelijk schuldbemiddelingstraject. Het voorkomt ook incassokosten en kosten van (loon)beslagen.

Om de schulden te betalen sluiten inwoners via een kredietbank een krediet af dat in drie jaar moet worden afgelost. De gemeente staat borg voor het door een kredietbank verstrekte krediet. In 2021 zijn er 54 saneringskredieten ingezet. Omdat het inzetten van een saneringskrediet veel voordelen biedt voor de inwoners, willen wij dit aantal verhogen naar 70 op jaarbasis. Waar nodig zal nazorg worden ingezet. Dit kan bijvoorbeeld budgetbeheer zijn.
Het risico voor de gemeente is in de praktijk verwaarloosbaar, 97% van de klanten lost het saneringskrediet volledig af. Inmiddels is er een landelijk waarborgfonds in het leven geroepen waarmee het financiële risico voor de gemeente volledig wordt afgedekt.
Anders dan bij schuldbemiddeling hoeft de hulpvrager een eventuele inkomensverhoging niet te delen met de schuldeisers. Het biedt rust en overzicht voor mensen met schulden, zodat ze weer kunnen meedoen in de maatschappij (bijvoorbeeld een opleiding volgen of werken).
Bovengenoemde producten vormen een onmisbaar onderdeel van schuldhulpverlening. Door vroegsignalering en preventie wordt het gebruik van deze producten naar verwachting sterk teruggedrongen.

Moratorium
Het moratorium is een adempauze voor mensen die diep in de schulden zitten. De schuldeisers mogen zes maanden niet incasseren en de schuldhulpverlener kan gedurende deze periode de zaken van de schuldenaar op orde brengen. Een verzoek voor een moratorium moet worden ingediend bij de rechtbank.

Crisisinterventie
Indien er sprake is van een bedreigende/crisis situatie neemt PLANgroep binnen 24 uur contact op met de inwoner. Onder bedreigende/crisis situatie wordt verstaan gedwongen woningontruiming, beëindiging van de levering van gas, elektriciteit of water of opzegging dan wel ontbinding van de zorgverzekering.

Nazorg
We willen niet dat er opnieuw schulden ontstaan als de financiële problemen zijn opgelost. Daarom houden we nadat de schuldhulpverlening is afgerond de vinger aan de pols. De schuldhulpverleningsorganisatie beoordeelt bij elke klant die uitstroomt of bijvoorbeeld een (schuld)hulpverlener of vrijwilliger de klant nog enige tijd moet ondersteunen. Daarnaast wordt met elke klant een jaar na uitstroom contact opgenomen. Nazorg is niet vrijblijvend en is onderdeel van ons traject schuldhulpverlening.

Verschillende vormen van budgetbeheer
Het inkomen gaat naar een speciale bankrekening die wordt beheerd door een budgetbeheerder. Veelal zal dit de schuldhulpverleningsorganisatie zijn. De budgetbeheerder ziet erop toe dat bijvoorbeeld de vaste lasten worden betaald en dat de schulden worden afgelost. Een andere vorm van budgetbeheer is de doorbetaling van de vaste lasten vanuit de bijstandsuitkering.

Vroegsignalering

De meeste beleidsmaatregelen in dit beleidsplan zijn voor onze inwoners direct merkbaar. Maar echte, grote en structurele veranderingen vragen tijd en een meer omvattende aanpak waarbij aandacht is voor werk, een toereikend inkomen, onderwijs, opvoedondersteuning, gezondheid, leefbaarheid en meer. In de kadernota sociaal domein 2023-2026 willen we expliciet focus leggen op onze meest kwetsbare inwoners. Deze inwoners dienen te beschikken over minimale basisvoorwaarden om te kunnen deelnemen aan de samenleving (zoals inkomen, huisvesting, gezondheid en veiligheid).
Vroegsignalering is een werkwijze die direct merkbaar is voor inwoners. Vroegsignalering is een gerichte actie om in contact te komen met burgers met (dreigende) problematische schulden en ze uit eigen beweging hulp aan te bieden. Bij vroegsignalering gaat het om personen die niet in beeld zijn bij de gemeente en die mogelijk ook niet weten dat ze hulp kunnen krijgen. Gemiddeld wachten mensen vijf jaar voordat ze hulp zoeken. In die periode is een kleine betalingsachterstand vaak uitgegroeid tot een grote schuld. Slechts een klein deel van de huishoudens met betalingsproblemen weet de weg naar hulpverlening te vinden. Daarom is vroegsignalering van groot belang, omdat we inwoners veel eerder in beeld hebben en problematische schulden kunnen voorkomen.

De afgelopen jaren is in veel gemeenten ervaring opgedaan met vormen van vroegsignalering. De gemeente Haarlemmermeer is in 2018 al gestart met vroegsignalering met het project “vroeg eropaf”. Bij de start van dit project kregen we signalen van betalingsachterstanden van woningcorporatie Ymere. In eerste instantie is Ymere zelf verantwoordelijk om een incassoprocedure te starten. Indien dit traject niet slaagt wordt de betrokken inwoner aangemeld voor “vroeg eropaf”.
Met de wijziging van de Wgs is expliciet in de wet opgenomen dat het noodzakelijk is dat gemeenten vanaf 1 januari 2021 persoonsgegevens uitwisselen voor vroegsignalering. Hierdoor werken wij conform de Wgs en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).
De signalen dienen echter wel aan de volgende eisen te voldoen:

- het gaat om signalen van (een vermoeden) van schulden die problematisch zijn of dreigen te worden. Dus niet een kleine betalingsachterstand;
- de vaste lasten partner heeft al een sociale incasso ingezet, maar dat heeft niet tot betaling geleid;
- het signaal is noodzakelijk (proportioneel) voor vroegsignalering. Dat is bijvoorbeeld niet zo als er een betalingsregeling getroffen is die nagekomen wordt. Zowel de gemeente als de vaste lasten partner moeten die noodzaak kunnen aantonen.

Uitvoering vroegsignalering

Bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) zijn signalen opgenomen die voor het college aanleiding zijn om uit eigen beweging schuldhulpverlening aan te bieden. Het gaat om signalen:

1. waarmee redelijkerwijs is te voorzien dat een natuurlijke persoon niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden of dat hij in de toestand verkeert dat hij heeft opgehouden te betalen; of
2. die een bedreigende situatie voorspellen, zoals woningontruiming, beëindiging van de levering van gas, elektriciteit, stadsverwarming of water of opzegging dan wel ontbinding van de zorgverzekering. Dit betreft de zogenaamde 'vaste lastenpartners'.

Het aanbieden van hulp door de gemeente is niet vrijblijvend. In de Wgs is opgenomen dat de gemeente verplicht is om een hulpaanbod te doen. De wijze waarop dit wordt gedaan is aan de gemeente. Er is niet geregeld dat de gemeente bij alle signalen een huisbezoek moet afleggen. Vaak is dit ook een te zwaar middel. Burgers vergeten gewoonweg wel eens een rekening te betalen. In een aantal gevallen zal kunnen worden volstaan met het sturen van een kaartje met daarin de mogelijkheid om hulp te krijgen. Bij een samenloop van signalen wordt telefonisch contact opgenomen met de burger. Bij hoge schulden en schulden bij een woningcorporatie wordt een huisbezoek afgelegd zoals dat nu ook de praktijk is bij 'Vroeg eropaf'.

Pilot vroegsignalering door wijziging Wgs

Vanaf de start van 'Vroeg eropaf' in 2018 worden er maximaal 25 signalen op maandbasis (waar een huisbezoek plaatsvindt) in behandeling genomen. Dit betreft signalen van woningcorporatie Ymere. Bij een signaal van een betalingsachterstand gaat een medewerker van de schuldhulpverleningsorganisatie samen met een maatschappelijk werker van MeerWaarde op huisbezoek. Het aantal van 25 is tot nu toe toereikend gebleken.

Met de schuldhulpverleningsorganisatie zijn we in januari 2021 een pilot gestart om het aantal signalen in beeld te brengen. Bij de start van de pilot was nog helemaal niet bekend hoeveel signalen van betalingsachterstanden we als gevolg van de wijziging van de Wgs per 1 januari 2021 maandelijks zouden gaan ontvangen. In maart 2021 zijn er 228 signalen ontvangen en in mei was dit aantal opgelopen tot 451.
Vanaf oktober 2021 ligt het aantal meldingen tussen de 400 en 500 per maand. Dit zullen mogelijk meer signalen gaan worden, omdat (nog) niet alle vaste lasten partners achterstanden melden bij de gemeente. Op dit moment melden 56 (stand per maart 2022) vaste lasten partners betalingsachterstanden bij de gemeente. In de toekomst zal dit aantal gaan toenemen en zullen ook meer plaatselijke leveranciers gaan aansluiten. Hoeveel partijen uiteindelijk achterstanden gaan melden is niet bekend.

Landelijk beeld vroegsignalering

Over 2021 heeft DIVOSA voor het eerst de monitor 'vroegsignalering schulden' opgesteld. Onze gemeente levert informatie voor het opstellen van deze monitor.
Sinds 2021 zijn er 364.587 signalen van betalingsachterstanden van 121 gemeenten gemeld. Iets meer dan de helft (52%) van deze signalen komt van de zorgverzekeraars. Dit is een bekend beeld. Mensen betalen als eerste de zorgverzekering niet meer omdat dit geen directe gevolgen heeft. In 2021 zien we dat het grootste deel (74%) van de signalen leidt tot een enkelvoudige melding. Dit betekent dat er één signaal van een betalingsachterstand is gekomen van één vaste lasten partner over één maand bij een huishouden. 4% van de meldingen bevatten signalen van meerdere vaste lasten partners over één maand.
Over 2021 zien we gemiddeld per maand 3,1 signalen per 1000 inwoners. Opgeteld gaat het om 37 signalen per 1000 inwoners in 2021.
In 2021 hebben gemeenten het vaakst geprobeerd om telefonisch een hulpaanbod te doen aan een inwoner (50% van de contactpogingen). 11% van de contactpogingen betrof een huisbezoek. Een groot deel van de gemeenten heeft in 2021 gedurende een bepaalde periode geen huisbezoeken uitgevoerd vanwege coronamaatregelen. Wel wordt door 95% van de ondervraagde gemeenten deze manier van contact zoeken ingezet.
Van alle meldingen waarbij gemeenten een contactpoging hebben geregistreerd, is in 25% van de gevallen ook daadwerkelijk contact gelegd. Kijken we naar het totaal meldingen, dus ook meldingen zonder contactpoging, dan ligt het percentage iets lager met 17,2%. 'Contact gelegd' betekent dat een inwoner heeft gereageerd op een brief of e-mail, of bijvoorbeeld de deur heeft opengedaan als er werd aangebeld.
In bijna 60% van de gevallen waarbij hulp is geaccepteerd, ging dit om een quick fix. Dit betekent dat de gemeente snel met de inwoner een oplossing heeft kunnen vinden, zonder dat een verder hulptraject

noodzakelijk is. In ongeveer 40% van de gevallen heeft een verwijzing plaatsgevonden. Het meest voorkomend is daarbij een verwijzing die niet financieel van aard is. Bijvoorbeeld een verwijzing naar maatschappelijk werk of lokale minimavoorzieningen. In 5% van de gevallen is verwezen naar schuldhulpverlening en in 6% van de gevallen naar andere financiële hulpverlening. Percentages rondom het type hulp kunnen per gemeente verschillen, afhankelijk van hoe het proces is ingericht.
Om goed zicht te krijgen op de methodes die het meest succesvol zijn om contact te leggen en hoe zich dit verhoudt tot het type signalen, is verdiepend onderzoek belangrijk. Vanuit de Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden wordt dit jaar een eerste analyse gemaakt van de verzamelde data om hierover in december 2022 een publicatie naar buiten te brengen.

Beeld binnen de gemeente
Op grond van de pilot in onze gemeente en de landelijke monitor 'vroegsignalering' hebben we nu als gemeente een globaal beeld van het aantal signalen dat we maandelijks naar verwachting zullen ontvangen. Vooralsnog blijven we 25 huisbezoeken per maand uitvoeren. De huisbezoeken worden afgelegd door een medewerker van de schuldhulpverleningsorganisatie en een sociaal werker van stichting MeerWaarde.
Zoals eerder aangegeven gaan we niet in alle gevallen op huisbezoek. Dit is vaak een te zwaar middel. Wij gaan echter wel de volgende acties ondernemen bij de ontvangst van signalen:

- het versturen van een kaartje;
- versturen van sms'je (naar jongeren);
- telefonisch contact;
- een huisbezoek.

Het versturen van een kaartje en een sms'je zal plaatsvinden bij enkelvoudige signalen. Er zal telefonisch contact worden opgenomen met de inwoner als er meerdere signalen van betalingsachterstanden zijn. Wij gaan samen met de vrijwilligersorganisaties in onze gemeente die inwoners ondersteunen bij geldzaken bespreken of zij hierin een rol kunnen krijgen indien dit op grond van de AVG toegestaan en mogelijk is.
In december 2022 zullen wij aan de hand van de eerste analyse van de Divosa monitor 'vroegsignalering' beoordelen of we de werkwijze en acties moeten aanpassen om inwoners nog beter te ondersteunen en helpen om problematische schulden te voorkomen.

Uitbreiding signalen

Vooralsnog mogen gemeente geen gegevens gebruiken van andere partijen, zoals gegevens over lokale belastingschulden en hypotheekachterstanden. Deze schulden mogen gemeenten in een later stadium er wel bij betrekken, namelijk op het moment dat een burger het hulpaanbod van de gemeente heeft geaccepteerd. De gemeente mag dan alle schulden, waaronder lokale belastingschulden en hypotheekachterstanden, inventariseren om een plan van aanpak op te stellen.
Met banken zullen nadere afspraken worden gemaakt over voorlichting aan inwoners met betalingsachterstanden. Belangrijk is dat de inwoner met een betalingsachterstand er zo vroeg mogelijk op gewezen wordt dat de gemeente hulp kan bieden.

Vorderingen van de Belastingdienst, die misschien een betere indicatie voor schuldenproblematiek kunnen zijn dan de reeds genoemde betalingsachterstanden, zijn niet opgenomen voor vroegsignalering in de Wgs. De persoonsgegevens van burgers met Belasting- en/of toeslagschulden kunnen daarom niet zonder toestemming van de burger gedeeld worden met gemeenten.
De Wgs bevat een experimenteerbepaling op grond waarvan tijdelijk – gedurende maximaal vijf jaar - een signaal van een schuldeiser over betalingsachterstanden, kan worden gedeeld met gemeenten. Met een tiental gemeenten, waaronder de gemeente Haarlemmermeer worden de mogelijkheden van een experiment onderzocht. Het doel van het experiment is: vaststellen of bepaalde gegevens van de Belastingdienst een betere indicatie vormen voor problematische schulden dan de gegevens die vanaf 1 januari 2021 gedeeld mogen worden met gemeenten. Als de gegevens van de Belastingdienst leiden tot het in beeld krijgen van een nieuwe doelgroep, dan is er sprake van toegevoegde waarde van het delen van deze gegevens. De gegevensuitwisseling moet een bijdrage leveren aan het vroegsignaleren van schulden door gemeenten. Mogelijk kan in 2022 worden gestart met dit experiment.

Ook met signalen van betalingsachterstanden van gemeentebelastingen kunnen naar verwachting meer inwoners met financiële problemen eerder worden bereikt, dan met de huidige vroegsignalering. Daarom is er met een tiental gemeenten gestart met een experiment. Tijdens het experiment gaan medewerkers, belast met

de invordering van gemeentebelastingen, signalen over betalingsachterstanden doorgeven aan de aangesloten gemeenten.
Naast het experiment gemeentebelastingen start per 1 januari 2022 ook een experiment met als doel het bereiken van huiseigenaren met financiële problemen door middel van hypotheekachterstanden. De NVVK verzorgt voor dit experiment de coördinatie.

Project 'Eropaf Haarlemmermeer'

Met vroegsignalering willen we zoveel mogelijk problematische schulden en huisuitzettingen voorkomen. Toch kan hiervan nog wel sprake zijn. Inwoners zijn immers niet verplicht om mee te werken aan vroegsignalering. Wij zijn daarom samen met stichting MeerWaarde en de schuldhulpverleningsorganisatie op 1 september 2021 het project 'Eropaf Haarlemmermeer' gestart. Dit project loopt tot 1 januari 2023. De ambitie van 'Eropaf Haarlemmermeer' is het voorkomen van huisuitzettingen bij crisis en het creëren van financiële stabiliteit.
Het project 'Eropaf Haarlemmermeer' wil bij een vonnis tot uithuiszetting de inwoner de kans bieden om te werken aan herstel van zijn financiële situatie met als doel huiszetting voorkomen. De inwoner heeft voorafgaand aan dit vonnis op meerdere aanzeggingen van de verhuurder niet adequaat gereageerd of niet adequaat kunnen handelen. In dit project worden deze zeer kwetsbare inwoners (waarbij over het algemeen multi-problematiek speelt) en waarbij eerdere interventies niet hebben geleid tot een oplossing in de financiële situatie intensief en proactief benaderd om hen te behoeden voor uithuiszetting.
In afstemming met de schuldhulpverleningsorganisatie wordt het eerste kennismakingsgesprek gepland en wordt het vertrouwen van de inwoner gewonnen. Om samen met de inwoner de financiële situatie onder controle te krijgen motiveert de sociaal werker de inwoner om deel te nemen aan het project. De sociaal werker is hierbij ondersteunend en gaat uit van wat de inwoner op dat moment aan kan. De sociaal werker zal als casusregisseur het overzicht houden op alle zorg en ondersteuning die ingezet moet worden en daadwerkelijk ingezet wordt.
De partners in het project 'Eropaf Haarlemmermeer' waarmee wordt samengewerkt na totstandkoming van contact met de inwoner in dit project zijn onder andere de GGD en stichting MEE. In de praktijk zijn er op uitvoeringsniveau nog vele partijen te bedenken die bij 'Eropaf Haarlemmermeer' betrokken worden, dit is echter maatwerk per inwoner en daarom is het niet mogelijk om in een volledig overzicht op te nemen.
De pilot liep in eerste instantie tot 1 maart 2022. Inmiddels is gebleken dat deze werkwijze zeer succesvol is. Van de 44 aanzeggingen tot huisuitzetting welke wij tot juli 2022 hebben ontvangen zijn er 40 voorkomen. We gaan daarom door met de werkwijze van 'Eropaf Haarlemmermeer' tot 1 januari 2023. De verwachting is overigens dat het aantal huisuitzettingen zal dalen als gevolg van voegsignalering.

Terugdringen van het niet gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen

Om schulden te voorkomen is het belangrijk dat inwoners gebruik maken van alle inkomensondersteunende voorzieningen van zowel de gemeente als de rijksoverheid. Daarom gebruiken wij als gemeente sinds 1 maart 2020 bij het indienen van een aanvraag het programma 'bereken uw recht' (BUR). Het programma BUR is ontwikkeld om met één digitaal loket de minimaregelingen toegankelijker te maken en daarmee het gebruik van deze regelingen te vergroten. Tijdens het aanvraagproces worden inwoners gewezen op andere inkomensondersteunende voorzieningen waar mogelijk recht op bestaat. Met de evaluatie van BUR is inzicht verkregen in het gebruik van over de periode 1 maart 2020 tot 1 maart 2021, inclusief de ervaringen van gebruikers en het maatschappelijk middenveld. De uitkomsten van deze evaluatie laten zien dat BUR als digitaal loket voor minimaregelingen een waardevol instrument is dat in een behoefte voorziet. Wij continueren daarom het gebruik van BUR in 2022 en gaan op basis van de verkregen input BUR verder optimaliseren en versimpelen.

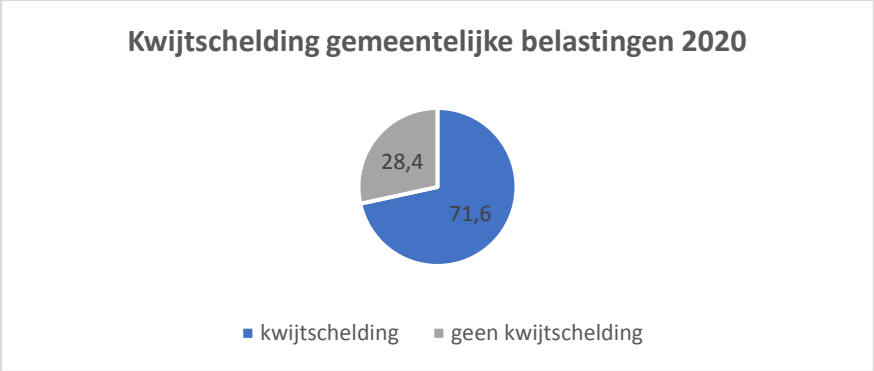
Uit het rapport "niet-gebruik van de algemene bijstand" uit april 2021 van de inspectie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid blijkt dat 35% van de mensen die recht hebben op bijstand daar geen gebruik van maken. Een derde van de groep niet-gebruikende huishoudens heeft in het geheel geen of een zeer beperkt (geregistreerd) inkomen, tot maximaal 20% van de bijstandsnorm. Dit is een landelijk beeld. Ook in onze gemeente maakt niet iedere inwoner die daar recht op heeft gebruik van alle inkomensondersteunende voorzieningen. Op dit moment maakt 23,7% van de inwoners gebruik van de bijzondere bijstand. Dit percentage willen wij verhogen naar 40% in 2026. Het gebruik van het 'kindpakket' willen wij verhogen van 39,5% in 2020 naar 60% in 2026. Het bereik tegemoetkoming schoolkosten willen wij ook laten stijgen naar 60%. Dit was in 2020 41%. Ook het gebruik van de overige inkomensondersteunende voorzieningen zoals 'Haarlemmermeer doet mee' voor volwassenen, individuele inkomenstoeslag en de computerregeling willen wij laten stijgen naar 50%.

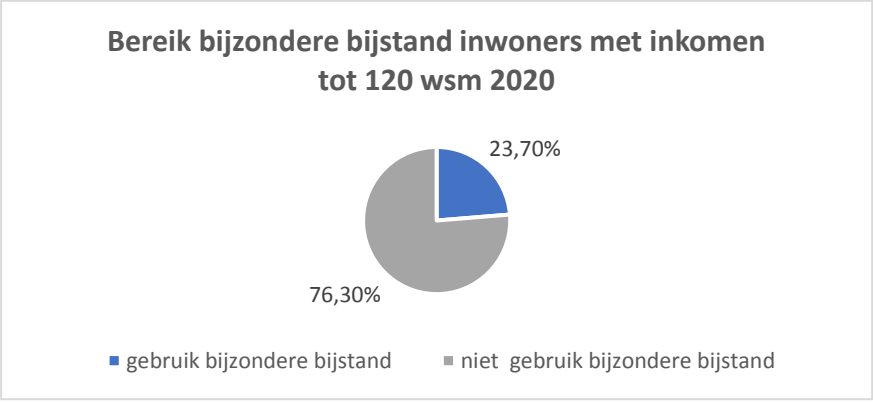
Het is zorgelijk dat veel huishoudens als gevolg van niet-gebruik van de bijstand onder het sociaal minimum uitkomen en vraagt om een proactieve aanpak van het terugdringen van het niet-gebruik. Wij gaan daarvoor de mogelijkheden van bestandskoppelingen onderzoeken en de voorlichting intensiveren. Dit gaan we samendoen met de ketenpartners en de gemandateerde professionals binnen het sociaal domein. Tot slot gaan wij inwoners aanschrijven dat zij recht hebben op bepaalde voorzieningen. Als voorbeeld noemen wij de individuele inkomenstoeslag. Wij wachten nu af tot een inwoner zich meldt voor een aanvraag. In plaats hiervan gaan we inwoners gericht benaderen.

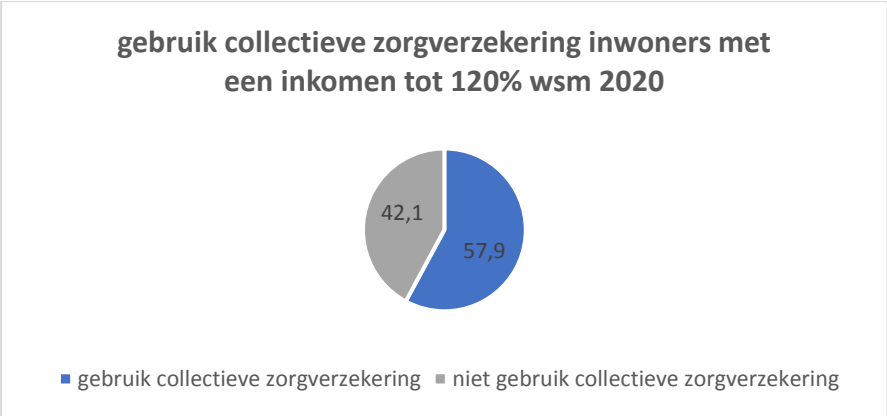
Tot slot werken wij mee aan een project van Platform 31 dat in opdracht van de G40 een onderzoek verricht om werkende armen beter te kunnen bereiken. Dit is een doelgroep die veelal niet bij de gemeente bekend is. Hoe vind je deze mensen om – proactief – (financiële) problemen te voorkomen of ondersteuning en hulp aan te bieden? Bij dit project zal kennis met andere gemeenten worden gedeeld over de doelgroep om deze beter te bereiken.

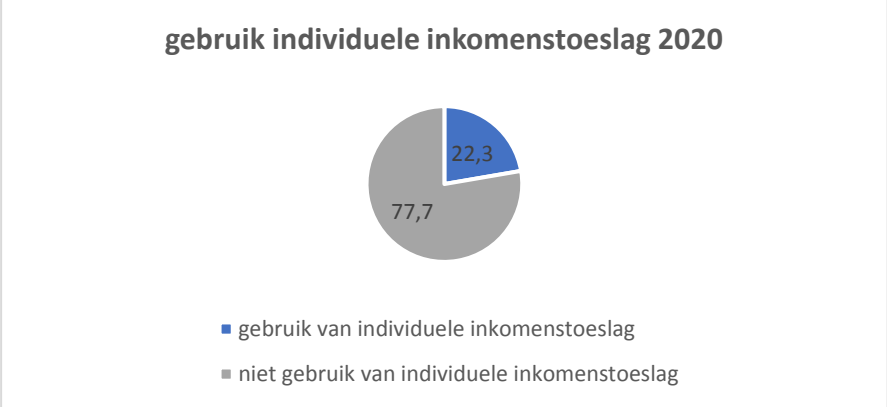
Dashboard minima gemeente Haarlemmermeer

Jaarlijks wordt het 'dashboard minima gemeente Haarlemmermeer' door adviesbureau Kwiz opgesteld. Het dashboard beschrijft de doelgroepen welke recht hebben op het lokale armoedebeleid aan de hand van een aantal kenmerken. In het dashboard zijn de belangrijkste cijfers over het gebruik van minimaregelingen welke binnen de gemeente Haarlemmermeer gelden opgenomen. Hierdoor kunnen wij beter sturen op het terugdringen van het 'niet gebruik' van deze voorzieningen.
Hieronder een overzicht van de belangrijkste inkomensondersteunende voorzieningen in de gemeente Haarlemmermeer. Opvallend is dat er veel gebruik wordt gemaakt van de kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Dit wordt veroorzaakt doordat kwijtschelding automatisch wordt toegekend. Inwoners hoeven hiervoor geen aanvraag in te dienen.

Jongeren en schulden

In het kader van preventie is het van groot belang om kinderen in de opvoeding en scholing financiële voorlichting te geven om armoede die van generatie op generatie gaat te doorbreken en om jongeren voor te bereiden op hun financiële toekomst.
Kinderen moeten leren omgaan met geld. Primair is dit de verantwoordelijkheid van de ouders. Dit wil echter niet zeggen dat de gemeente hierbij niet kan ondersteunen. Sinds 2018 worden er op initiatief van de gemeente gastlessen verzorgd op middelbare scholen door Diversion. De gastlessen hebben in 2020 en 2021 deels stilgelegen door de uitbraak van corona. Het onderwijsprogramma MoneyWays, ontwikkeld door Diversion en het Nibud, maakt geldzaken en financiële problematiek bespreekbaar in schoolklassen door heel Nederland. In MoneyWays gaan jonge rolmodellen (tussen de 18-27 jaar), zogeheten peer educators, het gesprek over geld aan met de klas. Door over hun eigen ervaringen en financiële uitdagingen te vertellen kunnen ze op laagdrempelige wijze het gesprek aangaan met jongeren en gevoelige onderwerpen aansnijden. Onderwerpen als schulden, opgroeien in armoede, schaamte, verleidingen en groepsdruk worden hierdoor bespreekbaar gemaakt. Uit de evaluatie die is uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut blijkt dat MoneyWays een succesvolle methode is. Aangetoond is dat de peer education methode, zoals toegepast binnen MoneyWays, een sterke methode is om bij jongeren het financieel bewustzijn te versterken en financiële problemen bespreekbaar te maken. Hiermee kunnen in de toekomst financiële problemen worden voorkomen.

Beleggen

Beleggen is in opkomst onder jongvolwassenen, maar is een risicovollere vorm van vermogensopbouw dan sparen. Uit onderzoek van het NIBUD blijkt dat 42% van de jongvolwassenen tussen de 18 en 30 jaar belegt. Tijdens de gastlessen van MoneyWays wordt aandacht besteed aan het risico van beleggen, maar ook het bezit van cryptovaluta.

Geldezel
Een ander punt van zorg is dat jongeren worden benaderd om “geldezel” te zijn. Hierbij stelt de jongere zijn of haar rekening beschikbaar om grote sommen frauduleus verkregen geld door te sluizen naar andere accounts. Jongeren overzien de consequenties van hun handelen vaak niet. Ze weten niet dat ze meewerken aan criminele activiteiten. Sterker nog, volgens de wet zijn ze strafbaar en medeplichtig aan witwassen. Om het gesprek hierover op gang te helpen, is binnen MoneyWays een vraag over “geldezels” toegevoegd aan het lesprogramma

Bereik van jongeren en onderwijsinstellingen
Vanaf 2018 werkt de gemeente Haarlemmermeer en Diversion samen om MoneyWays om de inzet op preventie van armoede en schulden in de gemeente Haarlemmermeer te vergroten. Tussen augustus 2019 en december 2020 zijn we nieuwe samenwerkingen aangegaan voor het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs:

a. 25 klassen op het voortgezet onderwijs in schooljaar 2019 – 2020;
b. 30 klassen op het mbo in schooljaar 2019 – 2020;
c. Aanvullende 20 klassen op het mbo tussen juli en december 2020;
d. 30 klassen in 2021 verspreid over 3 scholen.

In totaal zijn er tussen augustus 2019 en december 2020 ruim 1.200 jongeren bereikt. Op zowel het voortgezet onderwijs als het middelbaar beroepsonderwijs is MoneyWays zeer positief ontvangen. Docenten geven de MoneyWays-lessen gemiddeld een 7,8. Bij een aantal scholen en docenten is MoneyWays een vast onderdeel van het schooljaar, zoals op het Nova College, Praktijkschool de Linie, Haarlemmermeer Lyceum de Zuidrand, Herbert Visser College. Het Kaj Munk College heeft in het schooljaar 2020-2021 voor het eerst deelgenomen. In het jaar 2021 zijn 30 klassen uitgevoerd. Hiermee heeft Diversion ongeveer 600 jongeren financiële educatie kunnen geven. De docenten in gemeente Haarlemmermeer beoordeelden de lessen gemiddeld met een 8, de jongeren gemiddeld met een 7,5. Gelet op het vorenstaande en de resultaten uit het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut willen wij deze gastlessen ook blijven geven in 2022 en verder.

Felicitatiekaart
Jongeren die 18 jaar worden krijgen te maken met tal van wijzigingen. Wij feliciteren deze groep met hun verjaardag door middel van het sturen van een kaart waarop tevens is vermeld wat het gevolg is van het bereiken van deze leeftijdsgrens. Zo worden maandelijks circa 160 jongeren bereikt.

Scholen hebben een belangrijke functie bij het signaleren van financiële problemen. De school heeft te maken met ouders die de bijdrage aan het boekenfonds niet of niet tijdig betalen of de ouderbijdrage niet voldoen. Dit kan het gevolg zijn van (problematische) schulden of een indicator voor het gaan ontstaan daarvan. Bij zelfstandig wonende studenten kan een achterstand in de huurbetaling ook een vroegtijdig signaal opleveren. Wij krijgen melding van deze signalen en nemen contact op met de studenten om hulp aan te bieden.

Theatervoorstellingen
Kikid verzorgt theatervoorstellingen over geld en schulden. Dit is onderdeel van een breder aanbod. Er worden voorstellingen aangeboden over pesten, relaties, alcohol en dus geld. De scholen maken zelf de keuze over welk thema ze een voorstelling willen krijgen. Over het algemeen wordt gekozen voor de voorstelling ‘pesten’. Kikid ontvangt subsidie van de gemeente voor:

- theaterprojecten voor het voortgezet onderwijs. Dit betreft 5 scholen x 4 educatieve theaterprojecten en 2 scholen x 2 educatieve theaterprojecten;
- 20 educatieve theaterprojecten voor het primair onderwijs. Dit betreft 10 scholen x 2 educatieve theaterprojecten.

Activiteiten halt
HALT geeft in het kader van preventie (vooral criminaliteit) voorlichtingen. Op gebied van geld bestaan er twee interventies.

- over geldezels (deze les is specifiek ontworpen voor het mbo);
- over ondermijning: de kosten van snel geld verdienen.

Scholen kunnen deze lessen op kosten van de gemeente aanvragen. HALT wordt gesubsidieerd voor het geven van 208 voorlichtingen per jaar.

Onderzoek vraagverlegenheid bij het bespreekbaar maken van geldstress bij jongeren
Wij werken als gemeente mee aan een onderzoek naar vraagverlegenheid bij het bespreekbaar maken van geldstress bij jongeren in de gemeente Haarlemmermeer. Aanleiding voor dit onderzoek is het feit dat Jongeren te laat om hulp vragen bij beginnende betalingsachterstanden en schulden. De vraag is hoe professionals gezamenlijk kunnen omgaan met vraagverlegenheid bij het bespreekbaar maken van geldstress en schulden onder jongeren tussen de 16 en 27 jaar in Haarlemmermeer?
Om deze vraag te beantwoorden is er een samenwerking tussen Nova College (STIP), Inholland (SSC), MeerWaarde (jongerenwerk), Plangroep (schuldhulpverlening) en de gemeente Haarlemmermeer gestart.

De onderzoeksvragen zijn:
(1) hoe herkennen en erkennen jongeren hun eigen vraagverlegenheid en die van hun peers als het gaat om geldstress en schulden?;
(2) wat helpt jongeren om een hulpvraag te stellen met betrekking tot het ervaren van geldstress en schulden?;
(3) wat is er nodig om jongeren te helpen tijdig ondersteuning in te schakelen bij hun (beginnende) schulden?

Doel van dit onderzoek is:
- er is zicht op hoe jongeren hun eigen vraagverlegenheid erkennen en herkennen met betrekking tot geldstress en schulden;
- er is kennis over wat jongeren helpt om een hulpvraag te stellen met betrekking tot hun geldstress en schulden;
- er is inzicht over wat jongeren nodig hebben om tijdig (preventief) ondersteuning in te schakelen bij hun (beginnende) schulden;
- aanbevelingen over verbeterde preventieve werkwijzen en methodieken die professionals ondersteunen bij het tijdig bespreekbaar maken van geldstress en schulden bij jongeren.

Naar verwachting zal eind 2022 dit onderzoek worden afgerond.

Schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen

Een aanzienlijk aantal gezinnen met kinderen leeft in armoede en in die situatie kunnen snel schulden ontstaan. Kinderen groeien dan op in een schuldensituatie en het risico bestaat dat zij daardoor zelf ook eerder schulden gaan maken. Deze specifieke groep verdient daarom extra aandacht. Bij deze doelgroep gaan we zeer terughoudend om met het opleggen van maatregelen zoals de bestuurlijke boete en verlaging van de uitkering als gevolg van het niet nakomen van de inlichtingenverplichting. Indien wel wordt besloten tot het opleggen van een maatregel, worden gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wel ondersteund bij het betalen van vaste lasten, om te voorkomen dat kinderen geen stabiele woonsituatie hebben en niet verzekerd zijn voor ziektekosten. Er is altijd sprake van maatwerk.
Kinderen hebben recht op specifieke regelingen zoals “het kindpakket”, zodat zij kunnen blijven deelnemen aan sociaal-, culturele- en sportactiviteiten. Daarnaast hebben we voor minderjarige kinderen de computerregeling, een tegemoetkoming voor schoolkosten en bijles.

Wij zijn als gemeente aangesloten bij de Alliantie Kinderarmoede. In dit netwerk worden organisaties uit alle hoeken van de samenleving bij elkaar gebracht om samen nieuwe, creatieve en slimme ideeën en oplossingen te bedenken voor de aanpak van kinderarmoede. Op landelijk en lokaal niveau. De doelstelling is om er in 2030 voor te zorgen dat geen enkel kind meer de dupe is van armoede.
In september 2022 organiseren we samen met stichting Leergeld de bijeenkomst ‘samen voor minima’. Tijdens deze bijeenkomst zal de bestrijding van armoede onder kinderen centraal staan. Het doel van deze bijeenkomst is om de samenwerking met de ketenpartners te versterken en zo een positief effect te bereiken op het terugdringen en/of voorkomen van schulden en armoede bij inwoners. Veel verschillende organisaties zijn dagelijks bezig met schuldenproblematiek van mensen. Iedereen heeft zijn eigen expertise. De bijeenkomsten zijn mede bedoeld om onderling kennis te maken, gezamenlijke kennis te delen en effectiever te kunnen schakelen tussen personen binnen de verschillende organisaties.

Chronisch zieken en gehandicapten

De groep chronisch zieken en gehandicapten is er de afgelopen jaren door tal van maatregelen, zoals afschaffen Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg), Compensatie eigen risico (CER) en afschaffing aftrek buitengewone lasten, in netto-inkomen op achteruitgegaan (8 tot 10%). Deels is dit gecompenseerd door het aanbieden van een gemeentelijke collectieve zorgverzekering, maar dat heeft niet tot

volledige compensatie van dit inkomensverlies geleid. Deze collectieve zorgverzekering biedt de mogelijkheid om het 'eigen risico' van € 385 mee te verzekeren. Deze groep is vaak niet in staat dit eigen risico te betalen, waardoor schulden ontstaan. We kunnen het ontstaan van deze schulden (deels) voorkomen door mensen te wijzen op het feit dat er mogelijk recht bestaat op bijzondere bijstand. Middels de bijzondere bijstand kunnen we maatwerk leveren en de extra kosten als gevolg een chronische ziekte en/of handicap vergoeden. Wij blijven ons inspannen om meer bekendheid te geven aan de mogelijkheid om bijzondere bijstand aan te vragen, middels de website van de gemeenten en de lokale en sociale media. Zie verder onder het kopje 'communicatie'.

Ouderen

De afgelopen jaren is het aantal ouderen met problematische schulden toegenomen. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek komt dit deels door de vergrijzing, maar ook door een toename van het aantal echtscheidingen, een terugval van de inkomsten doordat pensioenen niet of beperkt geïndexeerd zijn of soms zelfs worden gekort en hoge zorgkosten. Daarnaast hebben ouderen te maken met een toegenomen complexiteit van financiële diensten, de oprukkende digitalisering van dienstverlening en het ontbreken van voldoende computervaardigheden. Ouderen raken het overzicht kwijt door stopzetting van het sturen van brieven en rekeningoverzichten door banken. In veel gevallen maken ouderen geen gebruik van voorzieningen waar ze recht op hebben. Zo vragen ouderen bijvoorbeeld geen zorgtoeslag aan omdat ze niet weten dat ze daar recht op hebben. En als ze het wel weten, dan weten ze niet hoe ze dat kunnen aanvragen. Tot slot hebben ouderen er moeite mee om geld te vragen.
In de praktijk doen weinig ouderen een beroep op schuldhulpverlening. Juist onder oudere inwoners is vraagverlegenheid sterker aanwezig dan bij anderen. Gevoelens van schuld en schaamte staan soms het zoeken naar een oplossing in de weg. Door vroegsignalering hebben we ook deze groep eerder in beeld en kunnen wij tijdig contact opnemen om problematische schulden te voorkomen.

Vluchtelingen

Gemeenten krijgen met de komst van nieuwe inburgeringswet de opdracht om vluchtelingen die in hun gemeente komen wonen enige tijd financieel te ontzorgen, om te voorkomen dat zij in financiële problemen raken. Vluchtelingen lopen met name in de eerste maanden na huisvesting een vergroot risico om in armoede of schulden terecht te komen. Dit kan komen door bijvoorbeeld taalproblemen en onbekendheid met financiële zaken in Nederland.
Deze financiële ontzorging betekent extra administratieve taken voor gemeenten. In de eerste zes maanden na huisvesting betalen gemeenten vanuit de uitkering van vluchteling huur, premie voor de zorgverzekering en energielasten. Om te kunnen 'ontzorgen' wijzigt de Participatiewet. Na de eerste zes maanden kan op basis van een individuele afweging het ontzorgen worden voortgezet. Deze afspraken worden vastgelegd in het Plan Inburgering en Participatie (PIP). Met deze ontzorging kunnen (problematische) schulden worden voorkomen.

Zelfstandigen

In het verleden was er weinig aandacht voor schuldhulpverlening voor zelfstandigen. Deze groep inwoners was aangewezen op hulp op grond van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz).
De per 1 januari 2021 gewijzigde Wgs schrijft voor dat gemeenten schuldhulpverlening moeten bieden aan inwoners met problematische schulden waar ze niet zelfstandig uitkomen. Deze verplichting is een aanvulling op het Bbz. Bij de wetswijziging hebben gemeenten ook de wettelijke taak gekregen om schulden vroeg te signaleren bij hun inwoners die financiële problemen hebben. Onder inwoners vallen dus ook de zelfstandigen. De coronacrisis maakt de onzekere positie van zelfstandigen extra zichtbaar. Veel zelfstandigen hebben een zware tijd waarin ze aanzienlijk ingeteerd hebben op hun buffers. Ze hebben schulden gemaakt of geld geleend van familie, vrienden en informele netwerken. De gemeentelijke schuldhulpverlening kan de komende jaren een grote toestroom van zelfstandigen met geldproblemen en problematische schulden verwachten. Hoe groot de problemen uiteindelijk zullen zijn en hoeveel zelfstandigen zich op welk moment daadwerkelijk gaan melden, blijft lastig te voorspellen. Na het aflopen van de steunmaatregelen van onder andere de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) op 1 oktober 2021 merkten de private schuldhulpverleners een toename van schuldhulpaanvragen. Vanaf 1 juli 2022 dient het verstrekte krediet op grond van de Tozo te worden terugbetaald en met ingang van 1 oktober 2022 moeten kleine zelfstandigen hun schuld aan de Belastingdienst terugbetalen. Dat is ook het moment waarop schuldhulpverleners verwachten dat de schulden verder zullen oplopen en er een beroep zal worden gedaan op schuldhulpverlening. Om de toekomstige toestroom van zelfstandigen met (grote) financiële problemen te helpen hebben wij een

overeenkomst afgesloten met adviesbureau Menzing & Partners die schuldhulpverlening biedt aan deze specifieke doelgroep.

Laaggeletterdheid, armoede en schulden

Rondkomen van een minimuminkomen en/of het hebben van schulden hangt samen met scholing en taalvaardigheid. Mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen zijn veel vaker langdurig arm dan niet-laaggeletterden. Vaak hebben zij ook moeite met het omgaan met de computer.
Laaggeletterdheid komt voor onder alle lagen van de bevolking. In Haarlemmermeer is 12% laaggeletterd. Vaak is laaggeletterdheid een belemmering om zelfredzaam te zijn en andersom vergoot armoede de kans op laaggeletterdheid. Voor veel ketenpartners en vrijwilligers is dit een bekend beeld. Voor laaggeletterden is het een extra grote uitdaging om rekeningen te begrijpen, toeslagen aan te vragen en de administratie bij te houden. Voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen zijn essentiële basisvaardigheden om een stabiele financiële situatie te creëren en te houden.
Een integrale aanpak van laaggeletterdheid bij mensen met financiële problemen is nodig. Dit betekent dat zowel schuldeisers als schuldhulpverleners, maar ook bijvoorbeeld de Meerteams en de vrijwilligers van de Formulierenbrigade en Thuisadministratie, aandacht hebben voor taal- en rekenvaardigheden van hun cliënten. Dit kan bereikt worden middels trainingen in het herkennen van en omgaan met laaggeletterdheid.
Het is van belang om zo vroeg mogelijk in een (schuldhulpverlenings-)traject laaggeletterdheid te herkennen. Wanneer blijkt dat iemand moeite heeft met lezen, schrijven en/of rekenen, wordt diegene doorverwezen naar het Taalhuis in de bibliotheek. Het Taalhuis is een plek waar volwassenen beter leren lezen, schrijven, rekenen en omgaan met de computer. Inwoners kunnen er cursussen volgen en/of worden doorverwezen naar andere instellingen.
Het Taalhuis is een netwerkorganisatie waarbij verschillende lokale Haarlemmermeerse organisaties en twee professionele taalscholen zijn aangesloten:

- VluchtelingenWerk;
- stichting MeerWaarde;
- stichting LiSalaam;
- TopTaal;
- Sipi;
- het Spaarne Gasthuis;
- stichting lezen en schrijven;
- de gemeente; en
- de bibliotheek Haarlemmermeer.

Wij brengen de mogelijkheden van het Taalhuis in onze nieuwsbrief onder de aandacht van al onze ketenpartners.
Laaggeletterdheid kan ook een reden zijn om budgetbeheer in te zetten. De bankrekening wordt dan beheerd door een instantie die vervolgens de rekeningen en vaste lasten betaalt. Het overgebleven geld wordt aan de inwoner uitgekeerd voor bijvoorbeeld boodschappen, vervoerskosten en andere levenskosten. Door de inzet van budgetbeheer kunnen problematische schulden worden voorkomen.

Vroegsignalering en preventie door de teams Werk en Inkomen, Zorg en Ondersteuning en Leerplicht

De casemanagers Werk en Inkomen, Zorg en Ondersteuning en Leerplicht hebben in hun werk veel contact met, doorgaans kwetsbare, inwoners in de gemeente Haarlemmermeer. Zij spreken de mensen zowel in het raadhuis, maar komen ook ‘achter de voordeur’. Ook veel professionals en vrijwilligers van ketenpartners in het gehele sociale domein doen dit. Schuldenproblematiek of het risico hierop wordt hierdoor snel opgemerkt. In dergelijke gevallen wordt direct doorverwezen naar de medewerkers van de schuldhulpverleningsorganisatie. Andersom verwijzen de medewerkers van de schuldhulpverleningsorganisatie naar het team Werk en Inkomen voor aanvragen bijzondere bijstand, informatie over inkomensaanvullende regelingen en hulp op re-integratiegebied. Om onnodig door- en terugverwijzen naar de gemeente te voorkomen is een mandaat opgesteld waardoor de schuldhulpverleningsorganisatie niet langer afhankelijk is van doorverwijzing van de gemeente. Inwoners kunnen zich direct voor hulp melden bij de schuldhulpverleningsorganisatie .

Wijziging van uitkeringssituatie en noodzakelijke dienstverlening

In de praktijk blijkt dat betalingsproblemen kunnen ontstaan bij wijziging van de uitkeringssituatie. Het kan gaan om het bereiken van de 18-jarige leeftijd van één van de kinderen of het beëindigingen van de uitkering als gevolg van werkervaring. Veel inwoners realiseren zich niet dat deze wijziging gevolgen heeft voor de

uitkering en geven dit niet door aan de gemeenten en/of ander uitkeringsinstanties zoals de belastingdienst. Dit heeft vaak tot gevolg dat toeslagen bij de belastingdienst ten onrechte doorlopen en uitkeringsnormen niet of te laat worden aangepast. Hierdoor ontstaan verschillende schulden waarvoor betalingsregelingen moeten worden getroffen waar vaak geen ruimte voor is in het inkomen. Bij beëindiging van de uitkering zullen mensen geïnformeerd worden over het feit dat zij de belastingdienst moeten informeren over deze gewijzigde situatie. Ook zien we nog andere punten waarop de dienstverlening kan verbeteren. Het gaat daarbij om het verbeteren van de dienstverlening bij de intake, waarbij nog meer oog en aandacht is voor de financiële omstandigheden van onze inwoners, zoals:

- het tijdig verstrekken van voorschotten en (overbruggings-)uitkeringen;
- het wijzen op de mogelijkheid om gebruik te maken van bijzondere bijstand;
- het informeren van andere mogelijkheden van (landelijke) financiële ondersteuning; en
- het zo snel mogelijk doorverwijzen naar andere partners zoals de schuldhulpverleningsorganisatie.

Dat past bij de integrale en brede uitvraag bij een aanvraag die voor het gehele sociaal domein wordt doorgevoerd. Daarnaast blijven wij ons inzetten op verdere intensivering van de aanpak van ons arbeidsmarktbeleid en het versterken van de positie van onze inwoners op de arbeidsmarkt. Het verminderen en voorkomen van problematische schulden maakt daar onderdeel van uit. Daarvoor onderzoeken we de mogelijkheden om door middel van zo min mogelijk voorschriften, opvragen van bewijsstukken en regelgeving een stimulerend en uitvoerbaar beleid te voeren. Afsluitend voor dit onderdeel benadrukken we nog dat bij de uitvoering van onze dienstverlening maatwerk en individualisering de leidende principes zijn.

Energiearmoede

Men spreekt van energiearmoede indien een huishouden 10% of meer van het besteedbaar inkomen aan energie uitgeeft. Deze huishoudens hebben een laag inkomen en hoge energiekosten en/of wonen in een huis met een lage energetische kwaliteit en kunnen daardoor hun energierekening niet of nauwelijks betalen. In Nederland leven 550.000 huishoudens (7%) in energie-armoede. In Haarlemmermeer leven 2.330 huishoudens (3,5%) in energiearmoede[1]. Deze cijfers zijn van 2019. De energiearmoede zal door de hoge stijging van energieprijzen inmiddels veel groter geworden zijn.

Vanuit het Rijk zijn er inmiddels een aantal maatregelen getroffen om energie voor mensen met een laag inkomen betaalbaar te houden.
De onderstaande 3 maatregelen afgekondigd die van belang zijn voor inwoners met een laag inkomen:

- huishoudens met een laag inkomen krijgen eenmalig € 1.300 aan categoriale bijzondere bijstand als tegemoetkoming voor de stijgende energieprijzen. Het besluit vereist een wetswijziging. Die zal zo snel mogelijk worden ingediend. Daarnaast zal het kabinet samen met de VNG en Divosa een uniforme uitvoering – ten aanzien van de doelgroep en het richtbedrag – zoveel mogelijk bevorderen door het opstellen van (niet-bindende) richtlijnen. De kaders hiervan volgen zo mogelijk nog dit jaar. Het streven is om in het eerste kwartaal van 2022 te starten met het uitkeren van de tegemoetkoming;
- er wordt een bedrag beschikbaar gesteld aan gemeenten voor energiebesparende producten in de woning (led lampen, tochtstrip ect.) en energieadvies;
- de verlaging van de energiebelasting. Deze verlaging is generiek, dus niet alleen voor minima. Voor een huishouden met een gemiddeld verbruik scheelt dit ongeveer € 400 op jaarbasis.

De vraag is echter of deze maatregelen voldoende zijn om te voorkomen dat inwoners in de schulden geraken. Daar waar dit noodzakelijk is kan mogelijk bijzondere bijstand worden verleend. Dit is echter maatwerk.

Bijeenkomst ketenpartners

We gaan door met het jaarlijks organiseren van bijeenkomsten voor de ketenpartners. In 2016 heeft de eerste bijeenkomst “Samen voor minima” plaatsgevonden. Het doel is om de samenwerking met deze ketenpartners te versterken en zo een positief effect te bereiken op het terugdringen en/of voorkomen van schulden en armoede bij inwoners. Veel verschillende organisaties zijn dagelijks bezig met schuldenproblematiek van mensen. Iedereen heeft zijn eigen expertise. De bijeenkomsten zijn mede bedoeld om onderling kennis te maken, gezamenlijke kennis te delen en effectiever te kunnen schakelen tussen personen binnen de verschillende organisaties
De ketenpartners zijn o.a. stichting Leergeld, stichting MeerWaarde (met o.a. ouderenadvies, maatschappelijk werk en sociaal raadslieden), woningcorporaties, vrijwilligersorganisaties, bewindvoerders. Betrokkenheid van

[1] Bron: TNO (2021). De feiten over energiearmoede in Nederland – Energiearmoede en de energietransitie, september 2021.

de ketenpartners om inwoners met een financiële vraag zo vroeg mogelijk te signaleren en te helpen of door te verwijzen is groot. Dit blijkt uit de grote belangstelling voor de bijeenkomsten die in het verleden gehouden zijn. Door Corona heeft de bijeenkomst in 2020 niet plaats kunnen vinden. In 2021 is voor het eerst een digitale bijeenkomst georganiseerd. In september 2022 heeft er weer een bijeenkomst plaatsgevonden die wij samen met stichting Leergeld hebben georganiseerd waarbij de bestrijding van armoede onder kinderen centraal staat.

Onafhankelijke cliëntondersteuning

Soms is er extra onafhankelijke cliëntondersteuning wenselijk om hulpvragen beter in beeld te krijgen en ook in behandeling te kunnen nemen. Het vraagt goed geïnformeerde, deskundige vrijwilligers of professionals die naast de cliënt staan, diens belang vooropstellen en realistisch adviseren over te maken keuzen, aanwezig te zijn bij gesprekken dan wel te helpen bij het doen van aanvragen bij de gemeente, of, in laatste instantie, het voeren van beroeps- of bezwaarprocedures indien een zeer gewenste voorziening achterwege blijft. Er zijn verschillende organisaties die cliëntondersteuning bieden zoals:

- Stichting Mee;
- Stichting MeerWaarde
- Stichting Sterker Samen – Eigen Plan;
- Mantelzorg & Meer;
- Seniorenvereniging Haarlemmermeer Zuid;
- Humanitas;
- Migrantenorganisaties Inloopspreekuur;
- Jongeren Ervaringscoaches Haarlemmermeer.

Daarnaast zijn er informatie en adviespunten binnen de gemeente die inwoners kunnen verwijzen en hulp kunnen bieden:

- Stichting Alzheimer;
- Autisme informatiecentrum;
- Stichting mentorschap;
- Adamas inloophuis;
- Stichting Esperenza;
- Taalhuis.

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) legt in dit verband een extra taak op aan de gemeente om dit goed te organiseren.
Wij zullen inwoners in klantcontacten en schriftelijke communicatie actief en bij herhaling wijzen op de mogelijkheid om van de cliëntondersteuners gebruik te maken. Dit kan voor inwoners die een zwak eigen netwerk hebben en zelf te maken hebben met regieverlies, gebrekkig overzicht of te weinig kennis hebben over nuttige voorzieningen, net het verschil maken. Ook op de site van de gemeente is aandacht voor clientondersteuning.

Communicatie

Het is belangrijk dat inwoners op de hoogte zijn van alle regelingen op het gebied van inkomensondersteuning, armoedebestrijding en schuldhulpverlening. In de praktijk blijkt dat inwoners moeilijk te bereiken zijn en informatie op dit gebied niet lezen. Inwoners melden zich niet bij de gemeente omdat ze zich schamen en het hebben van schulden voor hen gelijk staat met falen. Daarover willen mensen niet praten, dus men verbergt het probleem. Door vroegsignalering zijn wij als gemeente eerder in staat inwoners hulp aan te bieden. Toch kan het nog voorkomen dat inwoners geen hulp aanvaarden en zelf hun problemen willen oplossen. Via de website van de gemeente blijven wij daarom inwoners van Haarlemmermeer en intermediaire organisaties in de toekomst informeren over de regelingen binnen het armoedebeleid en schuldhulpverlening. Wij blijven werken aan het toegankelijker maken van de website voor de doelgroep.

De Participatieraad heeft geadviseerd cliëntenbestanden van organisaties te koppelen en rechthebbenden direct aan te schrijven en te wijzen op aanvullende bijstand en/of andere minimavoorzieningen, zoals individuele inkomenstoeslag, kwijtschelding lokale belastingen, bijzondere bijstand, Haarlemmermeer Doet Mee, collectieve zorgverzekering. Wij adviseren tevens dit schrijven halfjaarlijks te herhalen. Waar dit mogelijk

en toegestaan is op grond van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) gaan wij gebruik maken van bestandskoppeling om zodoende inwoners beter te kunnen bereiken.

Informeer de doelgroep
De inwoners die een uitkering ontvangen worden regelmatig geïnformeerd over de mogelijkheid om bijzondere bijstand aan te vragen middels een nieuwsbrief. Zij worden gewezen op het feit dat wijzigingen van de situatie bekend moet zijn bij onder andere het cluster sociale dienstverlening, belastingdienst en ander (overheids-)organisatie om zodoende te voorkomen dat er schulden ontstaan. Logische informatiemomenten zijn rondom levensgebeurtenissen, zoals het bereiken van de leeftijd van 18 of 65 jaar of begin van een nieuw schooljaar. Op relevante momenten in het jaar plaatsen wij digitale advertenties op de facebook pagina 'Meer voor Elkaar' over regelingen, clientondersteuning, het taalhuis en meer.

Heldere informatie via verschillende kanalen
Uit ervaring blijkt dat we inwoners het best kunnen bereiken via onze ketenpartners (de logische vindplaatsen van de doelgroep). Het is daarom belangrijk dat deze partners regelmatig worden geïnformeerd over alle ontwikkeling. De ketenpartners en gemandateerde professionals ontvangen vier keer per jaar een nieuwsbrief van de gemeente waarin informatie is opgenomen over ondersteuning van de inwoners vanuit het sociaal domein.
Via de website van onze gemeente worden inwoners van Haarlemmermeer en intermediaire organisaties geïnformeerd over de regelingen binnen het minimabeleid. Een logische inleiding en heldere clustering van onderdelen maakt dat inwoners snel antwoord krijgen op hun vragen.

Koppel informatie met andere initiatieven
Wij maken gebruik van het programma Bereken uw recht (BUR), waarmee de ketenpartners en inwoners nauwkeurig kunnen bepalen welke Haarlemmermeerse regelingen op hen van toepassing is. Het is ook belangrijk dat er op de site van onze partners verwijzingen zijn naar bijvoorbeeld de BUR en andere inkomensondersteunende voorzieningen van de gemeente. Daarnaast bestaat de sociale kaart. De Sociale kaart bevat een overzicht van alle organisaties in Haarlemmermeer op het gebied van welzijn, gezondheid, zorg, sport en cultuur.

Digitale hulpprogramma's
Op de site van de gemeente zijn links geplaatst naar een aantal digitale hulpprogramma's. De ervaring leert echter dat inwoners deze programma's vaak te uitgebreid en ingewikkeld vinden. Vaak haken inwoners daarom tijdens het gebruik van deze hulpprogramma's vroegtijdig af.

Samen op maat (SOM)

Per 1 januari 2021 is de Wet adviesrecht gemeenten in werking getreden. Dit adviesrecht voor gemeenten betreft uitsluitend het adviesrecht bij schuldenbewind. Het is een opt-in regeling. Dit betekent dat gemeenten eerst moeten bepalen of zij van dit recht gebruik willen gaan maken en dit dan aangeven bij de Rechtbank. De gemeente mag dit adviesrecht gebruiken, maar dat hoeft niet. De vraag is ook wat de gemeente met dit adviesrecht bereiken kan, want het adviesrecht kan pas worden ingezet als er al een schuldenbewind is uitgesproken. Het is beter als de gemeente met bewindvoerders afspraken maakt om de toegang tot het schuldenbewind gezamenlijk te verbeteren en met elkaar te kijken welke oplossing voor de inwoner de beste is. In die zin is de wet ook vooral een stimulans voor gemeenten en bewindvoerders om hier mee aan de slag te gaan. Steeds meer gemeenten slaan die weg in. PLANgroep heeft een aanpak ontwikkeld, SOM, Samen op maat die gemeenten hierin ondersteunt. Wij zijn in 2021 samen met PLANgroep gestart met SOM. In 2022 zal deze werkwijze mogelijk worden geeffectueerd.

Vereenvoudiging beslagvrije voet

Op 1 januari 2021 is de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wet vbvv) inwerking getreden. Met de Wet vbvv wordt een eenduidige manier van berekenen van de beslagvrije voet door beslagleggers op periodieke vorderingen gewaarborgd. Die eenduidigheid wordt bereikt door het gebruik van gestandaardiseerde rekenregels. De gegevens die daarvoor nodig zijn, worden niet meer bij de inwoner uitgevraagd, maar loongegevens worden geautomatiseerd opgehaald uit de Polisadministratie van UWV en persoonsgegevens, waaruit de gezinssituatie kan worden afgeleid, uit de Basisregistratie Personen (BRP).

Bijlage 1.

Kwaliteitsborging en organisatie

Gemeenten hebben de verplichting om in hun beleidsplan aan te geven welke maatregelen genomen worden om de kwaliteit van de uitvoering te borgen.
De integrale schuldhulpverlening wordt in de Gemeente Haarlemmermeer uitgevoerd door PLANgroep. De schuldhulpverlening specifiek voor (ex-)ondernemers met problematische schulden wordt uitgevoerd door een gespecialiseerd bureau, Menzing en Partners.
In de contracten met beide organisaties zijn de prestatieafspraken en kwaliteitseisen opgenomen.

Als verantwoordelijke instantie van de gemeentelijke schuldhulpverlening vinden wij het belangrijk dat inwoners op een kwalitatief goede manier worden geholpen. Schuldhulpverlening tegen betaling en schuldhulpverlening zonder kwaliteitsborging hoort binnen onze gemeente niet thuis. Signalen over ongewenste praktijken van malafide schuldhulpbureaus worden actief opgepakt.

Bijlage 2.

Meetbare doelen

We formuleren de volgende meetbare doelen. De indicatoren sluiten aan bij bestaande registraties.

	Opgave	Indicator
1.	We signaleren schulden eerder en is er een laagdrempelige toegang tot schuldhulpverlening	Vanaf 2022 pakken we maandelijks 400 tot 500 signalen op. Maandelijks worden er 25 huisbezoeken afgelegd. Voor het overige worden inwoners telefonisch, middels een brief of sms benaderd.
2.	Maatschappelijke partners zijn geïnformeerd over regelingen	Er wordt minstens één voorlichtingsbijeenkomst per jaar georganiseerd. In september 2022 staat eerste bijeenkomst gepland
3.	Bij een crisisaanmelding wordt binnen 24 uur actie ondernomen.	Deze termijn blijft ongewijzigd.
4.	Wij realiseren een toename van het aantal te verstrekken saneringskredieten	In 2021 zijn 54 saneringskredieten verstrekt. Wij willen dit aantal in 2026 verhogen naar 70.
5.	Evaluatie vroegsignalering	In december 2022 zullen wij aan de hand van de eerste analyse van de Divosa monitor 'vroegsignalering' beoordelen of we de werkwijze en acties moeten aanpassen om inwoners nog beter te ondersteunen en helpen om problematische schulden te voorkomen.
6.	Het contract met PLANgroep loopt tot 1 januari 2023.	Door een aanbestedingsprocedure kunnen wij op 1 januari 2023 een nieuw contract afsluiten met een aanbieder van schuldhulpverlening.
7.	Terugdringen 'niet-gebruik' van bijzondere bijstand	Op dit moment maakt 23,7% van de inwoners gebruik van de bijzondere bijstand. Dit percentage willen wij verhogen naar 40% in 2026. Het gebruik van het 'kindpakket' willen wij verhogen van 39,5% in 2020 naar 50% in 2026. Het bereik tegemoetkoming schoolkosten willen wij laten stijgen naar 50%. Dit was in 2020 41%. Ook het gebruik van de overige inkomensondersteunende voorzieningen zoals 'Haarlemmermeer doet mee' voor volwassenen, individuele inkomenstoeslag ende computerregeling willen wij laten stijgen naar 50%.
8.	Terugdringen van crisisinterventies	Het aantal crisisinterventies is al sterk teruggelopen van 53 in 2020 naar zeven in 2021. Dit aantal willen wij echter nog verder terugdringen.

Bijlage 3.

Huidige gemeentelijke beleidskaders voor inwoners

De belangrijkste beleidskaders voor het huidige armoede- en schuldenbeleid:

- beleidsregels bijzondere bijstand gemeente Haarlemmermeer;
- beleidsregels minimaregelingen gemeente Haarlemmermeer.

Draagkrachtregels

Het college heeft in het kader van de uitvoering bijzondere bijstand volledige vrijheid bij de vaststelling van de draagkracht van de belanghebbende. Dit betekent dat het college zelf bepaalt welke middelen bij de vaststelling van de draagkracht in aanmerking wordt genomen en in mindering kunnen worden gebracht op het recht op bijzondere bijstand.
Binnen de gemeente Haarlemmermeer hebben we ervoor gekozen een percentage van 120% van het wettelijk sociaal minimum (wsm) te hanteren. Van met meerdere inkomen wordt 35% als draagkracht aangemerkt. Hiermee bereiken we dat de tegemoetkoming geleidelijk afneemt en armoedeval wordt voorkomen.

Individuele inkomenstoeslag

Met ingang van 1 januari 2015 is de individuele inkomenstoeslag ingevoerd.
De gemeente is bij de vaststelling vrij om:

- te bepalen wat moet worden verstaan onder een langdurig laag inkomen;
- de hoogte van de toeslag te bepalen;
- de periode vast te stellen waarover mensen minimaal moeten beschikken over een laag inkomen.

De hoogte van de individuele inkomenstoeslag is vastgesteld op 40% van het Wsm. Onder langdurig laag inkomen wordt een periode van 3 jaar verstaan en het lage inkomen is vastgesteld op 120% van het wsm.

Individuele studietoeslag

De individuele studietoeslag geldt als inkomensaanvulling voor studenten die door hun medische beperking structureel niet in staat zijn om naast hun studie bij te verdienen. Het is belangrijk dat ook jongeren met een medische beperking de mogelijkheid krijgen om een studie te volgen om zo een betere kans op een baan te maken. De individuele studietoeslag kan daarbij helpen. De studietoeslag bedraagt maximaal € 300 per maand.

'Haarlemmermeer doet mee' en 'Kindpakket'

De regeling 'Haarlemmermeer doet mee!' en 'kindpakket' heeft tot doel de participatie op het gebied van sport, cultuur en recreatie van burgers met een inkomen op of rond het minimuminkomen en de kinderen te bevorderen. Om 'Haarlemmermeer doet mee!' en het 'kindpakket' succesvol te maken en het 'niet-gebruik' terug te dringen, is samenwerking gezocht met stichting Leergeld en het Jeugd Sport en cultuurfonds.
De regeling wordt voor kinderen van 4 tot 18 jaar uitgevoerd door de stichting Leergeld. Aan kinderen kan een tegemoetkoming worden verstrekt tot maximaal € 500 per kind per jaar. Voor volwassenen geldt een tegemoetkoming van € 225 per jaar.

Computerregeling

Schoolgaande kinderen hebben vaak een laptop nodig om huiswerk en opdrachten te maken of om lessen te volgen via internet. Met deze regeling kan een laptop of Chromebook voor een kind worden aangevraagd. De regeling is onderdeel van het Kindpakket. Met deze regeling kan voor maximaal 2 schoolgaande kinderen een laptop worden aangevraagd. De laptop wordt in natura verstrekt. Per kind kan één keer in de vier jaar een aanvraag doen.
Zijn er meer dan 2 schoolgaande kinderen en stelt de school een laptop verplicht? Dan kan er worden afgeweken van de regel dat er voor maximaal 2 kinderen een laptop kan worden aangevraagd.

Schoolkosten

Inwoners met een laag inkomen kunnen een tegemoetkoming aanvragen voor schoolkosten zoals de ouderbijdrage, sportkleding of schoolspullen.
Voor deze kosten zijn de volgende bedragen vastgesteld:

- € 155 voor het basisonderwijs;
- € 310 voor het voortgezet onderwijs.

Bijles
Een kind kan in totaal maximaal één schooljaar bijles krijgen. Deze regeling is bedoeld voor kinderen die vanuit school weinig of onvoldoende ondersteuning krijgen. Als een inwoner voor deze regeling in aanmerking wil komen, dan is een verklaring vanuit de school nodig dat dat zo is. Als de school ondersteuning kan bieden, dan bestaat er geen recht op bijles. De huiswerkbegeleiding, bijles of examentraining moet aangeboden worden door een professioneel, geregistreerde organisatie of een gecertificeerd docent. De kosten voor de bijles worden direct betaald door de gemeente aan de docent of organisatie.

Collectieve zorgverzekering
De gemeente heeft een contract afgesloten met zorgverzekeraars Zorg en Zekerheid en Univé voor het aanbieden van een collectieve zorgverzekering voor inwoners met een inkomen tot 120% van het wsm. Deze verzekering bestaat uit een basisverzekering en een aanvullende verzekering. Inwoners krijent korting op deze pakketten en de gemeente betaalt mee aan de premie.
In 2022 geldt er een bijdrage van de gemeente € 12 tot € 39,75 per maand, voor de meest uitgebreide verzekeringen van Zorg en Zekerheid en Univé. De korting is verwerkt in de premie die maandelijks moet worden betaald aan de zorgverzekeraar. Dat geldt voor de volgende aanvullende verzekeringen:

- De AV-Gemeente Standaard van Zorg en Zekerheid. Deze aanvullende verzekering is voor mensen die minder extra kosten verwachten. Bij deze verzekering is het wettelijk eigen risico niet meeverzekerd.
- De AV-Gemeente Top van Zorg en Zekerheid. Bij deze uitgebreide verzekering is het eigen risico van € 385 meeverzekerd.
- De Compact van Univé. Deze polis is vergelijkbaar met de AV-Gemeente Standaard van Zorg en Zekerheid.
- De Compleet van Univé. Deze polis is vergelijkbaar met de AV-Gemeente Top van Zorg en Zekerheid.

gemeente
Haarlemmermeer

Participatieraad gemeente Haarlemmermeer
T.a.v. Dhr. G. Hille

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Marktlaan 124
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
Faxnummer 023 563 95 50

Cluster	Maatschappelijke Ondersteuning en Zorg
Contactpersoon	de heer R.J. Kouwenhoven
Telefoon	0900 1852
Uw brief	17 maart 2022
Ons kenmerk	X.2022.02837
Bijlage(n)	Geen
Onderwerp	Ongevraagd advies 'armoede is geen eigen schuld'

Verzenddatum

30 SEP. 2022

Geachte heer Hille,

Hartelijk dank voor het ongevraagd advies 'armoede is geen eigen schuld' dat we op 17 maart jongstleden hebben mogen ontvangen, naar aanleiding van de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening per 1 januari 2021 en het vast te stellen beleidsplan op grond van deze wet.
U heeft een aantal op- en aanmerkingen geplaatst waarop wij hieronder puntsgewijs reageren.

1. Het is van belang dat inwoners met schulden zo laagdrempelig mogelijk toegang krijgen tot de schuldhulpverlening. De website van de gemeente Haarlemmermeer biedt deze mogelijkheid niet. Wij adviseren om deze website toegankelijker te maken voor deze doelgroep. Een goed voorbeeld is de website van de gemeente Amsterdam.

   Reactie:
   Het is belangrijk dat inwoners op de hoogte zijn van alle regelingen op het gebied van inkomensondersteuning, armoedebestrijding en schuldhulpverlening. In de praktijk blijkt dat inwoners van onze gemeente moeilijk te bereiken zijn en informatie op dit gebied niet lezen. Inwoners melden zich niet bij de gemeente omdat ze zich schamen en het hebben van schulden voor hen gelijk staat met falen. Daarover willen mensen niet praten, dus men verbergt het probleem.
   Via de website van de gemeente worden inwoners van Haarlemmermeer en intermediaire organisaties geïnformeerd over de regelingen binnen het minimabeleid. Een logische inleiding en heldere clustering van onderdelen maakt dat inwoners snel antwoord krijgen op hun vragen. Wij gaan beoordelen of de website zoals die nu is ingericht verbetering behoeft en zullen daarbij de website van Amsterdam als voorbeeld betrekken.

2. Uit onderzoek blijkt er bij inwoners een gebrek aan kennis te zijn over bestaande voorzieningen. Dit vraagt om een proactieve benadering en daarbij de doelgroepen te

informeren over bestaande voorzieningen. Ook minister Schouten stelt dat het schrijnend is dat zoveel mensen extra geld mislopen waarop ze recht hebben, omdat ze de regels niet overzien of bang zijn fouten te maken. Deze mensen zitten zelfs onder bijstandsniveau, terwijl dat niet hoeft. Ons advies is cliëntenbestanden van organisaties te koppelen en rechthebbenden direct aan te schrijven en te wijzen op aanvullende bijstand en/of andere minimavoorzieningen, zoals individuele inkomenstoeslag, kwijtschelding lokale belastingen, bijzondere bijstand, Haarlemmermeer Doet Mee, collectieve zorgverzekering. Wij adviseren tevens dit schrijven halfjaarlijks te herhalen.

Reactie:
Uit het rapport 'niet-gebruik van de algemene bijstand' uit april 2021 van de inspectie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid blijkt dat 35% van de mensen die recht hebben op bijstand daar geen gebruik van maken. Een derde van de groep niet-gebruikende huishoudens heeft in het geheel geen of een zeer beperkt (geregistreerd) inkomen, tot maximaal 120% van de bijstandsnorm. Dat is een landelijk beeld. Ook in onze gemeente maakt niet iedere inwoner die daar recht op heeft gebruik van alle inkomensondersteunende voorzieningen. Het is zorgelijk dat veel huishoudens als gevolg van niet-gebruik van de bijstand onder het sociaal minimum uitkomen en vraagt om een proactieve aanpak van het terugdringen van het niet-gebruik. Om schulden en armoede te voorkomen is het belangrijk dat inwoners gebruik maken van alle inkomensondersteunende voorzieningen van zowel de gemeente als de rijksoverheid. Daarom gebruiken wij als gemeente sinds 1 maart 2020 bij het indienen van een aanvraag het programma 'bereken uw recht' (BUR). Het programma BUR is ontwikkeld om met één digitaal loket de minimaregelingen toegankelijker te maken en daarmee het gebruik van deze regelingen te vergroten. Tijdens het aanvraagproces worden inwoners gewezen op andere inkomensondersteunende voorzieningen waar mogelijk recht op bestaat.
Wij gaan ook de mogelijkheden van bestandskoppelingen onderzoeken en de voorlichting intensiveren. Dit gaan we samendoen met de ketenpartners en de gemandateerde professionals binnen het sociaal domein. Tot slot willen wij onderzoeken of we inkomensondersteunende voorzieningen automatisch kunnen gaan toekennen. Nu moet elke aanvraag door de individuele inwoner worden aangevraagd.

3. Voorts adviseren wij de inkomensondersteunende regelingen door Schuldhulpmaatje en Meerwaarde en andere instanties bij huisbezoek onder de aandacht van inwoners te laten brengen.

   Reactie:
   Wij vragen op verschillende manieren aan onze ketenpartners om inkomensondersteunende regelingen onder de aandacht te brengen van onze inwoners. Dat hoeft niet alleen bij huisbezoeken te gebeuren.

4. Ook bij bijeenkomsten in buurthuizen, wijkcentra, dagbestedingen en kernen, zo luidt ons advies, is het van belang dat aandacht wordt besteed aan gemeentelijke regelingen, mede in het kader van vroegsignalering van een eventuele schuldenproblematiek.

   Reactie:
   Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik u naar de reactie op vraag 3.

5. Onzes inziens kan bij jongeren niet worden volstaan met het sturen van een kaart als men 18 jaar wordt. Wij adviseren deze groep, viermaal per jaar, uit te nodigen voor (gezellige) bijeenkomsten waar zij uitleg krijgen over regelingen. Ook adviseren wij dit aan de orde te

laten komen op plaatsen en in bijeenkomsten waar jongeren regelmatig bijeen zijn. Daarnaast adviseren wij u om voor jongeren een spreekuur te organiseren waarin ze individueel kunnen praten met een jongerenwerker.

Reactie:
In het kader van preventie is het van groot belang om kinderen in de opvoeding en scholing financiële voorlichting te geven. Om armoede die van generatie op generatie gaat te doorbreken en om jongeren voor te bereiden op hun financiële toekomst. Het versturen van een verjaardagskaart is hiervoor niet voldoende en daarom wordt er op verschillende manieren getracht jongeren voor te lichten.
Kinderen moeten leren omgaan met geld. Primair is dit de verantwoordelijkheid van de ouders. Dit wil echter niet zeggen dat de gemeente hierbij niet kan ondersteunen. Sinds 2018 worden er op initiatief van de gemeente gastlessen verzorgd op middelbare scholen door Diversion. De gastlessen hebben in 2020 en 2021 deels stilgelegen door de coronacrisis. Het onderwijsprogramma MoneyWays, ontwikkeld door Diversion en het Nibud, maakt geldzaken en financiële problematiek bespreekbaar in schoolklassen door heel Nederland. In MoneyWays gaan jonge rolmodellen (tussen de 18-27 jaar), zogeheten peer educators, het gesprek over geld aan met de klas. Door over hun eigen ervaringen en financiële uitdagingen te vertellen kunnen ze op laagdrempelige wijze het gesprek aangaan met jongeren en gevoelige onderwerpen aansnijden. Onderwerpen als schulden, opgroeien in armoede, schaamte, verleidingen en groepsdruk worden hierdoor bespreekbaar gemaakt. Uit de evaluatie die is uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut blijkt dat MoneyWays een succesvolle methode is. Aangetoond is dat de peer education methode, zoals toegepast binnen MoneyWays, een sterke methode is om bij jongeren het financieel bewustzijn te versterken en financiële problemen bespreekbaar te maken. Hiermee kunnen in de toekomst financiële problemen worden voorkomen.

Theatervoorstellingen
Kikid verzorgt theatervoorstellingen over geld en schulden. Dit is onderdeel van een breder aanbod. Er worden voorstellingen aangeboden over pesten, relaties, alcohol en dus geld. De scholen maken zelf de keuze over welk thema ze een voorstelling willen krijgen.

HALT geeft in het kader van preventie (vooral criminaliteit) voorlichtingen. Op gebied van geld bestaan er twee interventies:

- over geldezels (deze les is specifiek ontworpen voor het mbo);
- over ondermijning: de kosten van snel geld verdienen.

Scholen kunnen deze lessen op kosten van de gemeente aanvragen. HALT wordt gesubsidieerd voor het geven van 208 voorlichtingen per jaar.

Tot slot kunnen jongeren bij de Pluspunten van MeerWaarde terecht voor hulp.

6. De wet gemeentelijke schuldhulpverlening geeft de gemeente de mogelijkheid uit eigen beweging schuldhulp aan te bieden aan bewoners. Met deze zorgplicht als doelstelling adviseren wij dat de gemeente ook voor voldoende middelen zorgt, zowel in de vorm van personeel als financieel. Het beschikbare budget mag hierin niet leidend zijn.

   Reactie:
   Het aanbieden van hulp door de gemeente is niet vrijblijvend. In de Wgs is opgenomen dat de gemeente verplicht is om een hulpaanbod te doen. Met PLANgroep zijn we in januari 2021 een pilot gestart om het aantal signalen in beeld te brengen. Bij de start van de pilot

was nog niet bekend hoeveel signalen van betalingsachterstanden we als gevolg van de wijziging van de Wgs per 1 januari 2021 maandelijks zouden gaan ontvangen. In maart 2021 zijn er 228 signalen ontvangen en in mei was dit aantal opgelopen tot 451. In de praktijk bleken we echter signalen te ontvangen die in eerste instantie door de vaste laste partner zelf opgepakt moesten worden.
Vanaf oktober 2021 ligt het aantal meldingen tussen de 400 en 500 per maand. Dit zullen mogelijk meer signalen worden, omdat (nog) niet alle vaste lasten partners achterstanden melden bij de gemeente. Op dit moment melden 56 (stand per maart 2022) vaste lasten partners betalingsachterstanden bij de gemeente. In de toekomst zal dit aantal gaan toenemen en zullen ook meer plaatselijke leveranciers gaan aansluiten. Hoeveel partners dit zullen zijn is (nog) niet bekend. Met de huidige werkwijze van het versturen van kaartjes, telefonisch contact en 25 huisbezoeken per maand is dit uitvoerbaar. In december 2022 zullen wij aan de hand van de eerste analyse van de Divosa monitor 'vroegsignalering' en onze eigen ervaringen beoordelen of we de werkwijze en acties moeten aanpassen om inwoners nog beter te ondersteunen en helpen om problematische schulden te voorkomen.

7. Wij adviseren bij een eerste melding van een eventuele schuldenproblematiek altijd een huisbezoek te laten plaatsvinden, indachtig ook hetgeen wij eerder in dit advies schreven over (het ontbreken van) zelfredzaamheid. Wij hebben begrepen dat in eerste instantie een melding van een probleem wordt beantwoord met een kaartje of een sms. Wij zijn van mening dat een kaartje of een sms bericht te afstandelijk is en daarom niet genoeg en adviseren om altijd een huisbezoek te laten plaatsvinden. Wij menen dat het belangrijk is een huisbezoek altijd door een professional te laten doen, bijvoorbeeld van Meerwaarde. Eventueel, want vermoedelijk kosteloos, kan dit ook door Schuldhulpmaatje worden gedaan.

   Reactie:
   Het is niet zinvol om in alle gevallen een huisbezoek af te leggen. Vaak is dit ook een te zwaar middel. Inwoners vergeten gewoonweg wel eens een rekening te betalen blijkt in de praktijk.

8. Wij hebben begrepen dat er per maand ongeveer 400 meldingen van betalingsachterstanden zijn. En het is - helaas - evident dat er meer meldingen zullen komen gezien de negatieve gevolgen van de huidige crisis. Wij menen dat het aantal van 25 huisbezoeken volstrekt niet voldoende is. Wij adviseren daar meteen een versnelling in te laten plaatsvinden. Nogmaals benadrukken wij, indien de gemeente haar zorgplicht in deze serieus neemt, dat een budget hierin niet leidend mag zijn.

   Reactie:
   In december 2022 zullen wij aan de hand van de eerste analyse van de Divosa monitor 'vroegsignalering' en onze eigen ervaringen beoordelen of we de werkwijze en acties moeten aanpassen om inwoners nog beter te ondersteunen en helpen om problematische schulden te voorkomen.

9. Verder constateren wij dat de aanvraagprocedure voor Jong Haarlemmermeer Doet Mee (eerst een aanvraag doen bij Haarlemmermeer, daarna bij Leergeld en/of Jeugdfonds Sport) soms verwarring wekt bij aanvragers. Daarom adviseren wij om deze procedure te vereenvoudigen.

   Reactie:
   Wij gebruiken als gemeente sinds 1 maart 2020 bij het indienen van een aanvraag het

programma 'bereken uw recht' (BUR). Het programma BUR is ontwikkeld om met één digitaal loket de minimaregelingen toegankelijker te maken en daarmee het gebruik van deze regelingen te vergroten. Tijdens het aanvraagproces worden inwoners gewezen op andere inkomensondersteunende voorzieningen waar mogelijk recht op bestaat. Met de evaluatie van BUR is inzicht verkregen in het gebruik van over de periode 1 maart 2020 tot 1 maart 2021, inclusief de ervaringen van gebruikers en het maatschappelijk middenveld. De uitkomsten van deze evaluatie laten zien dat BUR als digitaal loket voor minimaregelingen een waardevol instrument is dat in een behoefte voorziet. Wij continueren daarom het gebruik van BUR in 2022 en gaan op basis van de verkregen input BUR verder optimaliseren en versimpelen.

10. Ook adviseren wij om kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen te automatiseren.

    Reactie:
    De kwijtschelding van gemeentelijke belastingen wordt, indien hier recht op bestaat, automatisch toegekend. Hiervoor hoeft geen verzoek te worden ingediend.

11. Wij adviseren dat, bij elk geval dat zich aandient, duidelijk geregeld wordt wie in deze de problematiek oppakt: de gemeente of één van de organisaties waar men betalingsachterstand heeft. Het is teleurstellend te lezen dat er nog steeds organisaties zijn die achterstand bij het niet voldoen van vaste lasten niet melden. Wij adviseren dringend om de doelstelling van de gemeente te maken om dat dit jaar 2022 alsnog te regelen.

    Reactie:
    De organisatie waar betalingsachterstanden zijn ontstaan dient in eerste instantie zelf actie te ondernemen om de achterstand te incasseren. Dit wordt ook wel het sociale incassotraject genoemd. Indien dit niet lukt wordt de betalingsachterstand gemeld bij de gemeente.
    Wij maken gebruik van het Landelijk Convenant Vroegsignalering. Dit convenant is afgesloten tussen de vereniging van financiële hulpverleners NVVK, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en koepels van vaste lasten partners. Hierdoor bereiken wij de partijen die verplicht zijn signalen te melden.

12. Wij zouden graag op de hoogte worden gebracht van de resultaten van de proef van een halfjaar met de Plangroep en die van Meerwaarde. En welke consequenties u daaraan gaat verbinden. Het hoeft geen betoog, dat wij ons zorgen maken over de Plangroep gezien de publicaties waarin een aantal gemeenten de samenwerking met Plangroep heeft opgezegd. Kan de gemeente ons informeren wat er gedaan gaat worden na het in dit jaar aflopende contract met Plangroep? Wij adviseren daarbij de doelstelling om een zo'n effectief mogelijke (vroegtijdige) schuldhulpverlening te laten plaatsvinden, waarin de menselijke maat voorop staat.

    Reactie:
    In december 2022 zullen wij aan de hand van de eerste analyse van de Divosa monitor 'vroegsignalering' en onze eigen ervaringen beoordelen of we de werkwijze en acties moeten aanpassen om inwoners nog beter te ondersteunen en helpen om problematische schulden te voorkomen. We hebben dan een volledig beeld van de effecten en resultaten van 'vroegsignalering'.
    Het contract met PLANgroep loopt tot 1 januari 2023. Wij zijn daarom een nieuwe

aanbestedingsprocedure gestart. Bij de aanbesteding zal uw advies worden meegenomen.

13. De jaarlijkse bijeenkomsten met ketenpartners vinden wij belangrijk. De vraag is wel of zij allemaal aanwezig zijn. En zijn er ook partijen die niet uitgenodigd worden? Zijn bijvoorbeeld kerken en andere maatschappelijke organisaties hierbij betrokken? Wij adviseren het inschakelen van kerken en andere maatschappelijke organisaties. Omdat deze organisaties veel nut kunnen hebben bij de hulp aan mensen met schuldenproblematiek.

    Reactie:
    Wij vinden het ook belangrijk dat alle partners aanwezig zijn tijdens de jaarlijkse bijeenkomst 'samen voor minima'. Daarom worden kerken, moskeeën en andere maatschappelijke organisaties uitgenodigd. Ook dit jaar zal de bijeenkomst worden gehouden en wij zullen de lijst van genodigden doornemen om te beoordelen of alle maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij het bestrijden van armoede en schulden ook daadwerkelijk worden uitgenodigd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en danken de participatieraad nogmaals voor het advies en meedenken.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris,	de burgemeester,
b/a Putmeijer.	
Michiel Ruis P. van der Meulen.	Marianne Schuurmans-Wijdeven